

Türkiye’deki Mahkeme Çevirmenliğinin Çevirmen Meslek Standardı Açısından Değerlendirilmesi¹

Evaluation of the Court Interpreting in Turkey in Terms of Occupational Standards for Translation

Araştırma/Research

Enise ERYILMAZ*, Neslihan DEMEZ**

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim, Doktora Programı, eniseeryilmaz@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0001-6295-1897

** Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Demez, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, Almanca Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı, neslihan.demez@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4439-0480

ÖZET

Toplum çevirmenliğinin bir alt alanı olarak ele alınan mahkeme çevirmenliği, herhangi bir nedenle adli bir vakanın parçası haline gelmiş olan kişilerin yargılama dilini konuşamadıklarında devreye girer. Genel olarak dil engelini kaldırmayı amaçlayan bu çeviri eylemi, adil yargılanmanın gerçekleşmesine ve insan haklarının gözetilmesine katkı sağlar. Adil yargılanmanın gerçekleşmesi ise profesyonel anlamda çeviri hizmeti sunan çevirmenlerin niteliklerine ve çeviri sürecini yönetmelerine bağlıdır. Türkiye’deki mahkemelerde ve adli süreçlerde dil engelinin aşılması için mahkeme çevirmenleri görevlendirilir. Görevlendirmenin kısa bir sürede ve etkin bir biçimde yapılabilmesi için tercüman listeleri oluşturulmuştur. Listeler incelendiğinde çevirinin niteliğini ve işlevselliğini etkileyecek unsurların yer aldığı saptanmış ve bu alana hizmet edebilecek bir standardın gerekliliği anlaşılmıştır. Bu nedenle kaliteli bir çeviri hizmeti sunulmasına yardımcı olan ve çeviri sürecini tüm yönleriyle ele alan Çevirmen Ulusal Meslek Standardı (ÇMS) bütüncü olarak belirlenmiştir. Çevirmen Ulusal Meslek Standardı’nda yer alan ölçütler, çeviri sürecini öne çıkaran işlevsel kuramlar ışığında, mahkeme çevirmenliğinde uygulanabilirliği açısından incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda ÇMS’de yer alan kimi ölçütlerin mahkeme çevirmenliğine çok iyi bir rehber oluşturduğu, fakat kimisinin uygulanabilirlik açısından çok elverişli olmadığı, kimi konularda da

¹ Bu makale, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı’nda Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Demez danışmanlığında hazırlanan ‘Türkiye’de Mahkeme Çevirmenliğinin Durumu ve Çevirmenlik Meslek Standardı Açısından Değerlendirilmesi’ başlıklı yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

ÇMS'nin bir çözüm üretmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca uygulanabilir nitelikte olan ölçütler için çevirmenin niteliği kadar, çeviri sürecine dâhil olan aktörlerin ilgili hususlarda bilinçli ve iş birliğine açık olmalarının da önemli olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: toplum çevirmenliği, mahkeme çevirmenliği, adil yargılanma, çevirmen ulusal meslek standardı, işlevsel kuramlar

ABSTRACT

People who become the agents of a judicial case for any reason apply to court interpreting as a subfield of community interpreting when they do not have the command of language of the trial. The translatorial act aiming to remove the language barrier in general contributes to fair trial and the protection human rights. Providing the right to a fair trial depends on the qualities of the interpreters that provide the service professionally and their management of the interpretation process. Court interpreters are assigned during hearings and legal proceedings in Turkey in order to remove the language barrier. Interpreter lists have been created to assign interpreters effectively in a short time. When the lists are examined, it has been determined that elements affecting the quality and functionality of interpretation process are included in the lists and the need for a standard for this purpose has been realized. Therefore, the National Occupational Standards for Translation that determines the criteria of a qualified translation service and handles the translation process with all of its aspects has been chosen as the corpus of this study. Criteria in the National Occupational Standards for Translation have been analyzed in terms of its applicability to court interpreting in light with functional theories that are regarded as process-oriented theories. As a result of this analysis, it has been revealed that some of the criteria in the National Occupational Standards for Translation are very good guides for court interpreting, but some are not feasible in terms of applicability, and the National Occupational Standards for Translation does not produce a solution for some issues. In addition, it has been understood that both the quality of the translator and the fact that actors involved in the translation process are conscious and open to cooperation on the relevant issues are important for the applicable criteria.

Keywords: community interpreting, court interpreting, fair trial, national occupational standards for translation, functional theories

1. Giriş

Türkiye'nin coğrafi konumu ve tarihi gerçeği çokuluslu bir demografik yapının oluşmasını sağlamıştır. Bu oluşumda, zaman içinde teknolojinin ilerlemesi ve insan hareketinin kolaylaşmasıyla bir artış meydana gelmiştir. Bu insan hareketi temelde serbest dolaşım hakkı, buldukları ülkelerin zorlu şartlarına (iç savaş, açlık, işsizlik, vb.) bağlı gerçekleşen mülteci hareketi, turistik ve ticari geziler gibi nedenlere dayanır (Yücel, 2018, s. 2). Hangi nedenlere dayalı olursa olsun, dilini bilmediği bir ülkede bulunan ve kamu kuruluşunun hizmetinden faydalanmak isteyen kişilerin imkân dâhilinde bir toplum çevirmeninin yardımına başvurması işlerini sorunsuz halletmesi açısından büyük kolaylık sağlayacaktır. Pöchhacker'e göre toplum çevirmenliği "[...] her tür kurumda oluşabilecek iletişimin çevrilmesidir- söz konusu kurumlar sadece resmi makamlar, daireler, mahkeme ve hastaneler değil, aynı zamanda sivil toplum kuruluşları, doktor muayenehanesi, avukat bürosu, hatta ticari kuruluşları da kapsamaktadır. Kurumlarda çevirinin yanısıra gündelik hayatta karşılaşılabilecek her türlü çeviri faaliyeti kastedilmektedir" (Pöchhacker'dan akt. ve çev. Turan, 2018, s. 758; ayrıca bkz. Ross, 2018, s. 284; Pöchhacker, 2015, ss. 65-66). Bu süreçte çeviriler *ad hoc* olarak, bir başka ifadeyle bir defaya mahsus olarak

gerçekleştirilir (Kahraman, 2003, s. 16). Güncel çalışmalarda TÇ’nin önceki yıllara göre salt dil bildiğini beyan eden kişilerin yanı sıra alanında eğitilmiş uzman kişiler tarafından yerine getirildiği de görülür.

Yukarıda vermiş olduğumuz TÇ tanımında geçen kamu kuruluşları ifadesiyle; polis merkezleri, mahkeme salonları veya mahkeme salonları yanı sıra hukuki durumlar ve alanlar, okullar, sağlık veya psikiyatrik tedavi merkezleri, göçmen büroları, sosyal hizmet merkezleri gibi toplumsal ve kamusal alanlar kast edilir (Wadensjö, 1998, s. 43; Tryuk, 2004, s. 97). Söz konusu bu ortamlar göz önünde bulundurulduğunda TÇ’nin bir üst başlık olarak ele alındığı ve sağlık çevirmenliği, göç çevirmenliği, afet ve acil durum çevirmenliği, işaret dili çevirmenliği, spor çevirmenliği, eğitim çevirmenliği ve mahkeme çevirmenliği gibi alt alanlara ayırmanın mümkün olduğu ifade edilebilir (karş. Wadensjö, 1998, s. 43; Bowen, 1999, s. 319; Pöchhacker, 2015, s. 65).

Çalışmamızın odağını oluşturan ve TÇ’nin alt alanlarından biri olarak ele alınan mahkeme çevirmenliği² ise “[...] genellikle çokuluslu ülkelerde vatandaşların mahkeme ortamlarında iletişim gereksinimini sağlamak için [...]” (Berk, 2005, s. 136) yürütülen bir çeviri türü olarak tanımlanır. İnsan haklarının sağlanması ve adil yargılamanın gerçekleşebilmesi açısından olmazsa olmazlar arasında yer alan mahkeme çevirmenliğinin önemi Nürnberg Mahkemeleri’nde yargılanan bir sanığın şu sözleriyle açık biçimde ortaya koyulur: “Elbette bir avukat istiyorum. Ancak daha da önemlisi, iyi bir tercümana sahip olmaktadır”³ (Gaiba, 1998, s. 5).

Belirli nedenlerden dolayı yargılanan veya yargılamaya dâhil olan bireyler (şüpheli/sanık/mağdur/tanık) yasaların “yerselliği”⁴ ilkesi gereği buldukları ülkede yargılama sürecine dâhil olurlar (karş. Bilgili & Demirkapı, 2019, s. 76). Dolayısıyla yargılama dilini bilmeyenler mahkeme çevirmenine ihtiyaç duyacaktır. Bu hizmetten sadece yabancılar değil, aynı zamanda ilgili ülkenin vatandaşı olup, resmi diline vakıf olmayan azınlıklar da faydalanabilmektedir. Daha önce ifade edildiği gibi Türkiye’nin demografik özelliği ve insan hareketi nedeniyle, adli süreçlerdeki yargılamalarda bir artış gerçekleşmiştir. Bunu Adalet Bakanlığı’nın Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Adalet İstatistik verilerinden anlamak mümkündür. Yapılan araştırmaya göre 2018 yılında Türk Ceza Kanunu (TCK) ve özel kanunlar uyarınca ceza mahkemelerinde açılan davalarda 59.838 erkek ve 10.401 kadın olmak üzere toplam 70.239 yabancı uyruklu kişinin suç işlediği tespit edilmiştir.⁵ Bu verilerden her dava için

² Makalede “tercüman” kavramı sadece sözlü çeviri hizmeti sunan çevirmeni; Bilirkişi Listesi’nden görevlendirilen “bilirkişi mütercim”, yazılı çeviri ve “bilirkişi tercüman”, sözlü çeviri eylemini gerçekleştiren çevirmenleri; “mahkeme çevirmeni” ise hem sözlü hem yazılı çevirinin geçerli olduğu kısımları kapsayacak şekilde kullanılacaktır.

³ Aksi belirtilmedikçe çeviriler tarafımıza aittir.

⁴ Her ülkenin kendi hukuk sistemi bulunuyor olsa da ve bunlar ülkeden ülkeye değişiklik gösterse de temelde belirlenen kurallar ülke sınırları içinde bulunan herkes için geçerlidir. Hukuk alanında bu ilke “yasaların yerselliği” şeklinde tanımlanır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Bilgili & Demirkapı, 2019, s. 76.

⁵ Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan “Adalet İstatistikleri” için bkz.: (2020, 7 Nisan), Erişim Adresi:

http://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792019103654adalet_ist_2018.pdf, s. 91.

bir tercümanın görevlendirildiği bilgisine ulaşılmasa da yargılama dilini anlamayan veya kendisini bir başka dilde daha iyi ifade edebileceğini beyan eden kişilerin çeviri hizmetinden faydalandıkları varsayılabilir. Verilerin bu denli yüksek olması, doğal olarak Türkiye'deki mahkeme çevirmenliğinin mesleki konumunun sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye'de mahkeme çevirmenliğiyle ilgili "mahkeme tercümanı" veya "hukuk tercümanı" şeklinde mesleki bir uzmanlaşmaya gidilmemiştir (Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015, s. 44). Ayrıca mahkeme çevirmenliği henüz profesyonel bir meslek olarak görülmemektedir (Doğan, 2010, s. 49). Mahkeme ortamlarında sunulan çeviri hizmeti şüphesiz adil yargılanmanın gerçekleşmesine yardımcı olarak dava konusunun bir karara bağlanmasına katkı sunacaktır. Dava konuları ise çeşitlilik göstermekle birlikte kimi zaman toplumsal olarak hassasiyet duyulan konulardan oluşabilmektedir. Buna göre çeşitli süreçlerde görev alan çevirmen, örneğin cinsel saldırı suçundan yargılanan şüphelinin/sanığın savunmasını ya da bu konuda mağdur olduğunu beyan eden müştekinin veya buna tanıklık etmiş olan kişilerin ifadelerini çevirmek durumundadır. Davada yer alan kişilerin statüleri, dava türü ve konusu fark etmeksizin çeviri eyleminde iletinin yanlış, eksik veya özetlenerek çevrilmesi muhakemenin yürütülmesini etkileyebilecek ve yanlış bir kararın alınmasına neden olabilecek güce sahiptir. Dolayısıyla adil yargılanma gerçekleşmediğinde mağduriyet yaşayan kişinin mağduriyeti giderilemeyecek veya haksız yargılanma sonucunda kişiler bunu özgürlük haklarıyla ödemek zorunda kalabileceklerdir. Bu nedenle mahkemede görevlendirilecek olan çevirmenlerin belirli niteliklere sahip olmaları önemlidir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında özellikle mahkeme bağlamında görevlendirilen profesyonel çevirmenlerinin taşınması gereken nitelikleri belirleyecek ve sunulan çeviri hizmetinin kalitesini artıracak bir standardın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Çeviribilim alanında doğrudan mahkeme çevirmenliğini konu alan çalışmaların sınırlı olduğu ve bu çalışmaların birçoğunun kanunların önceki versiyonlarını kapsadığı gözlemlenmiştir (Eryılmaz, 2020, ss. 4-5). Yapılan bu saptamadan yola çıkarak bu çalışmada Türkiye'de mahkeme çevirmenliğinin yeni mevzuatlardaki konumu incelenmeye değer görülmüştür. Bu bağlamda makalemizde Türkiye'deki mahkeme çevirmenliğinin güncel durumu, mahkeme tarafından atanan çevirmenin görevlendirme sürecinin mevzuatlara göre nasıl işlediği, mahkeme çevirmenliği için bir standartlaşma çalışmasının mümkün ve uygulanabilir olup olmadığı tartışılacaktır. Mahkeme çevirmenliğinde referans alınabilecek ve aynı zamanda Türkiye'de çevirmenlik mesleğinin bir meslek olarak görülmesinin en temel unsurlarından biri olan Çevirmen Meslek Standardı (ÇMS) incelenerek, mevcut uygulamaların bu standarda ne denli uygun olduğu ele alınacaktır. ÇMS'nin bütüncü olarak ele alınmasının nedeni ise bu standardın, Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) ve eşgüdüm grubu tarafından çevirmenin tüm alanlarını kapsayacak, çeviri öncesi ve sonrası dâhil olarak sürecin tamamına hizmet edecek şekilde hazırlanmış olmasıdır (Bildik, 2015, s. 140). ÇMS'nin çeviri sürecinin tamamına hizmet

edecek şekilde hazırlanmış olması nedeniyle, çalışmanın kuramsal dayanağını çeviri sürecine odaklanan işlevsel kuramlar oluşturmaktadır.

Bu bağlamda öncelikle kuramsal çerçeveyi oluşturan işlevsel kuramlar tanıtılacaktır. Bu bölümü de Türkiye’de mahkeme çevirimenliğinin güncel durumu ve mevzuatlardaki işleyişi izleyecektir.⁶ Ardından ÇMS, ikinci bölümden elde edilen verilerden, yazarlardan Enise Eryılmaz’ın mahkeme çevirimenliğindeki uygulamaya yönelik kişisel deneyiminden ve gözlemlerinden, bu alanda çalışan iki mahkeme çevirimeniyle yapılan görüşmelerden⁷ yola çıkarak işlevsel kuramlar ışığında incelenecektir. Çalışmanın sonuç kısmında ise elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

2. Kuramsal Çerçeve: İşlevsel Yaklaşımlar

İşlevsel kuramlar, çeviri ediminin iletişimsel ve toplumsal boyutuna dikkat çeker ve bu nedenle de çeviriyi bir dilbilimsel işlem olarak gören dilbilim ve kaynak odaklı yaklaşımlardan ayrılır. İşlevsel yaklaşımlar arasında öne çıkan kuramlardan biri, Alman çeviribilimci H. J. Vermeer’in Skopos Kuramı’dır (Tahir-Gürçağlar, 2014, ss. 120-121). Skopos Kuramı’ndaki “skopos” sözcüğü Yunancadan alınmış olup “hedef, amaç, gaye, kasıt, erek, niyet” anlamlarına gelir (Vermeer, 2007, s. 3). Bu kurama göre her eylemin bir amacı vardır ve çeviri de bir eylemdir; dolayısıyla çevirin de bir amacı olması gerekir. Amacın saptanmasında da işverenin ve hedef kitlenin rolü büyüktür. Hedef kitle aynı zamanda çevirinin nasıl yapılacağını, bir başka ifadeyle çeviri stratejilerini de belirler (Ammann, 2008, ss. 58-59). Kuramda erek metnin erek kültür dizgesinde anlaşılmasının ve işleyebilmesinin önemli olduğu vurgulanır (karş. Kadric, 2009, s. 14). Bu işlevin yerine gelmesinde çeviri sürecine dâhil olan eyleyenlerin katkıları ve iletişim durumunu oluşturan unsurlar oldukça önemlidir. Çevirinin amacını ve çeviri yöntemini belirleyecek bilgilerin çeviri işini başlatan kişiden/kurumdan verilmesi beklenir. Bu noktada çevirmenin uzman, bir başka ifadeyle sorumlu olan kişi konumunda olduğunu ve süreci bu kimliğiyle yönettiğini belirtmekte fayda vardır (Vermeer’den akt. Tahir-Gürçağlar, 2014, s. 124). Bu sorumluluk bilinci, çevirmenin çeviri işini başlatan kurum/kışiden yeterince bilgi alamaması durumunda bunu talep etmesi gibi birtakım yollar izlemesini sağlar. Böylece çevirmen neyi, neden ve nasıl yaptığını açıklayabilecek düzeyde olur (Vermeer’den akt. Bengi-Öner, 2008, s. 164). Skopos Kuramı’nda çevirinin bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilmesi, genel anlamda bir uzmanlık edimi olarak görülmesi ve çeviri sürecinde birçok eyleyenin rol alması Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı ile ortak yönlerini de ifade eder (Demez, 2014, s. 87). Nitekim işlevsel yaklaşımlara önemli bir

⁶ İncelenecek olan mevzuatlar Türkiye Cumhuriyeti’nin tüm bölgelerinde geçerlidir. Fakat Türkiye’deki mahkemelerde tercümanların görevlendirmeleri bölgeden bölgeye belirli sınırlar içerisinde değişiklik gösterebilir (Diriker, 2015, s. 97). Bu nedenle çalışmamızda özellikle İstanbul ilindeki uygulamaya odaklanılacak ve görevlendirmenin mahkeme tarafından yapılan kısmı mercek altına alınacaktır.

⁷ İlk görüşme 1993 yılından (Ç1), ikinci görüşme ise 2018 yılından (Ç2) itibaren İstanbul ilinde Almanca ve Türkçe dil çiftinde mahkeme ortamları gibi tüm adli süreçlerde aktif olarak mesleğini icra eden mahkeme çevirmenleriyle gerçekleştirilmiştir.

örnek Justa Holz-Mänttari tarafından geliştirilen Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı olduğu söylenebilir.

Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı'na göre çeviri “[...] tümce veya sözcük düzeyinde değil, çeviri sürecine dahil olan eyleyenlerin üretimiyle, özellikle eyleyenlerle olan iş birliğini koordine eden ve uzman olarak nitelendirilen çevirmenin yönetimi sonucunda kültür bariyerleri aşılarak ortaya konulan işlevsel bir üründür” (Kadric vd., 2005, s. 49, ayrıca bkz. Holz-Mänttari, 1984, ss. 7-8). Holz-Mänttari bu işlevin, içinde yaşanılan iş bölümüne dayalı toplum tarafından şekillendirildiğini, bir başka anlatımla çevirideki aktarım bileşenlerinin karar yetkisine sahip olan eyleyenler arasında belirlenerek çeviri kararının, grup kararına dayandığını belirtir (karş. Eruz, 2003, s. 53; Holz-Mänttari'den akt. Stolze, 2013, s. 221). Bu eyleyenler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Holz-Mänttari, 1984, s. 109; ayrıca bkz. Prunc, 2002, s. 182):

1. Çeviriye başlatan/ihtiyaç sahibi (Translations-Initiator/Bedarfsträger/in)
2. Çevirmene işi/görevi veren (Besteller/in)
3. Kaynak metnin yazarı (Ausgangstext Produzent/in)
4. Çevirmen (Translator/in)
5. Erek metin kullanıcısı (Zieltext Applikator/in)
6. Erek metnin alıcısı (Zieltext Rezipient/in)

Bu modele göre çeviri süreci, çeviriye ihtiyaç duyan eyleyen tarafından başlatılır. Çevirmen, görev talebini görevi veren eyleyen aracılığıyla öğrenir. Çeviriye gerçekleştiren çevirmenin ardından erek metnin kullanıcısı, erek metinle çalışarak, onu farklı amaçlar için kullanabilir. Holz-Mänttari, erek metinle çalışacak bu eyleyenin, erek metin nihai halini almadan önce onu gözden geçirmesini ve çevirmenle görüşerek metin üzerinde düzenlemelerde bulunmasını işlevsel bulur (Holz-Mänttari, 1984, s. 111; s. 115). Bu aşamadan sonra erek metin alıcısına ulaşır. Bu modelin farklı çeviri durumlarında farklı kombinasyonlarını görmek mümkündür. Bir başka ifadeyle model mutlak değildir. Örneğin, bahsedilen eyleyenlerin tümünün her iş talebinde rol alması şart değildir. Bazı durumlarda çeviri işini başlatan ile çevirmene görevi veren eyleyenler aynı olabilir. Her bir eyleyenin çeviri sürecinde farklı amaçları ve görevleri olsa da her birinin başta belirlenen üst amaca hizmet ettiği açıktır. İşlevsel bir çeviri için önemli olan husus, eyleyenler arasında bir iş birliğinin gerçekleşme zorunluluğudur. Bunun için eyleyenlerin görev sınırlarının kesin olarak çizilmesi gerekir (Prunc, 2002, ss. 178-179).

Yukarıda ele alınan kuramların çeviriye salt bir dilsel aktarım olarak görmediği, ortaya koyulacak olan işlevsel bir çeviri ürününün erek kültür dizgesine göre şekillendirilmesi gerektiği üzerinde durduğu söylenebilir. Çevirinin bahsedilen amaca göre şekillenebileceği hususu “[...] çevirinin doğruluğunu ya da yanlışlığını kaynak metin üzerinden değil de belirlenen amaç üzerinden sorgulamayı [...]” (Demez, 2014, s. 90) da

ön plana çıkarmaktadır. Bu kuramların uygulama alanına hizmet ettiği ve başta çeviri süreci olmak üzere çeviri sürecine dâhil olan eyleyenleri de tanımladığı görülür.

3. Türkiye’de Mahkeme Çevirmenliğinin Güncel Durumu

İnsan topluluğunda, toplumsal düzeni sağlamak üzere düzenleyici, yasaklayıcı veya izin verici şeklinde nitelendirilen hukuk kuralları bulunur (Bilgili & Demirkapı, 2019, s. 9). Bu kural dizininde meslekle ilgili kurallar da yer alır. Mahkeme çevirmenliğine yönelik de birtakım hukuki düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemeler bir yandan çeviri hizmeti hakkını içeren hükümleri açıklarken öte yandan mahkeme çevirmenliğinin işleyişine ilişkin hükümlerle mesleğe dair bilgi sunar. Bunları içeren mevzuatlarda mahkeme çevirmeninin “tercüman” ve “bilirkişi” kavramlarıyla tanımlandığı görülür.⁸ Mahkeme çevirmenliğinin güncel durumuna ve mahkeme tarafından atanan çevirmenin görevlendirme sürecine ilişkin bilgilerin edinilmesi için, Bilirkişilik Daire Başkanlığı’nın resmi web sitesindeki “mevzuat”⁹ başlıklı sekmede yer alan ve “tercüman” ve “bilirkişi” kavramlarını içeren kanunların, yönetmeliklerin ve genelgelerin incelenmesi uygun görülmüştür.¹⁰

İlk veriler mahkeme bağlamında gerçekleşen çeviri faaliyetinin bir çeviri hizmeti hakkı olarak ele alındığını gösterir. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin insan hakları bağlamında ele alınan ve insanların özgürlüklerini korumayı amaçlayan maddelerinde, mahkeme dilini anlamayan kişilerin bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanabileceği açıklanmıştır. Savunma yapma ve avukat tutma hakkı ile eşit tutulan çeviri hizmeti hakkı, yargılama dilini anlayan ancak kendisini başka bir dilde daha iyi ifade edebileceğini beyan eden kişiler için de geçerlidir. Çeviri ihtiyacının aniden gelişmesi ve çevirmenlerin sadece ihtiyaç durumunda görevlendirilmesi, acil ihtiyacın giderilmesine yönelik bir sistemin oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu sistemin etkin bir biçimde işlemesi adına mahkeme çevirmenlerinin görevlendirilmesi için Türkiye’de iki farklı listenin uygulandığı görülür. Bunlar Ceza Muhakemesi kapsamında oluşturulan Adli Tercüman Listesi ile Bilirkişi Listesi’dir. Listelere kayıt olma süreci; 1. Başvuru ilanının yayınlanması, 2. Başvurunun yapılması (talep edilen belgelerin ibrazı), 3. Başvuruların

⁸ Literatürde tercüman ve bilirkişi statüsüyle ilgili tartışmalar bulunsa da çalışmamızın odağında bu tür tartışmaların yeniden sorgulanması amaçlanmamıştır. Bu nedenle Bihter Esin Yücel’in doktora tezinde Adalet Bakanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü Bilirkişilik Daire Başkanı Hâkim İzzet Başara ile gerçekleştirdiği mülakata dayanarak tercüman ve bilirkişi statüsünün eşit olduğu görüşü esas alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Yücel, 2018, ss. 346-350.

⁹ Bilirkişilik Daire Başkanlığı’nın resmi web sitesi için bkz.: (2020, 27 Nisan), Erişim Adresi: <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>

¹⁰ Bunlar; Bilirkişilik Kanunu, Bilirkişilik Yönetmeliği, Bilirkişilik Temel Eğitiminin Usul ve Esaslarına İlişkin 169 No’lu Bakanlık Genelgesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik, Türk Ceza Kanunu ve Türkiye’nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin bir üyesi olması nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’dir. Çalışmanın bu kısmında elde edilen veriler, mevzuatlara atf yapılmadan aktarılacaktır. Mevzuatlara atf yapılarak incelenen tez bölümü için bkz.: Eryılmaz, 2020, ss. 66-104.

değerlendirilmesi¹¹, 4. Yemin törenine katılmaya hak kazananların/başvurusu reddedilenlerin açıklanması, 5. Toplu yemin töreninin gerçekleşmesi, 6. Tercüman listesinin yayınlanması şeklinde özetlenebilir.

Adli Tercüman Listesi için her yıl Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından resmi web sitelerinde çeviri hizmeti için ihtiyaç duyulan dilleri, başvuru tarihini, başvuru kabul şartlarını, başvuru için istenen belgeleri ve yemin törenine ilişkin ayrıntılı bilgileri içeren bir ilan metni yayınlanır.¹² İstanbul için verilen ilan metninde yaygın olarak kabul gören Almanca, Fransızca ve İngilizce gibi dillerin yanı sıra az konuşulan dillerde çevirmen ihtiyacının olduğu görülür. Yine aynı metinde, başvuru sahiplerinde başvuru tarihinden itibaren 18 yaşını doldurmuş ve fiil ehliyetine sahip olma, disiplin yönünden meslekten/memuriyetten çıkarılmamış olma gibi resmi bir kurumda çalışmak için gereken şartlara benzer koşullar arandığı görülür. Ayrıca sadece T.C. vatandaşlarının değil aynı zamanda Mavi Kart sahibi olan adayların da başvurma hakkı bulunur. İkamet ettiği veya çalıştığı bölgedeki listeye başvurma hakkına sahip olan adayların, en az ilkokul mezunu olması yeterli görülür. Buna bağlı olarak başvuru dille ilgili bir diploma/ruhsatname/sertifika bulunmasa da adayların mahkemede tercümanlık yapabilecek düzeyde dil bildiğine dair bir dil beyan formu teslim etmeleri yeterlidir. Nitekim bu husus çeviri yapılabilecek dillere ilişkin bir sınırlandırmanın olmadığına işaret eder. Buna göre bir tercümanın yaklaşık 15 dilde yetkin olduğuna dair beyan verebildiği ilgili listelerden görülmektedir (Yücel, 2018, s. 258). Ayrıca çevirmenlikle ilgili bir mesleki yetkinliğin aranmaması başka meslek gruplarından olan kişilerin de tercümanlık faaliyetini yerine getirmesini mümkün kılar. Bahsedilen tüm aşamaları geçen tercümanların isimleri listeye işlenir. Araştırmalarımız 2019 yılına kadar tercümanlara ait bilgilerinin (ad/soyad, meslek, beyan edilen dil, vb. gibi verileri içerecek şekilde) ilgili adliyenin web sitesinde yayınlandığı göstermiştir. 2020 yılından itibaren listenin alenen yayınlanması kaldırılmış olup başvuru sonuçlarını gösteren bir sorgulama butonu oluşturulmuştur. Fakat Samsun Adliyesi tarafından yayımlanan 2020 Adli Tercüman Listesi'nde tercümanın adı, soyadı, mesleği, uzmanlık alanı ve iletişim bilgisi hanesinde cep telefonu numaranın açıkça paylaşıldığı saptanmıştır (Eryılmaz, 2021, s. 89).

Bilirkişi Listesi'ne başvuru koşulları ve talep edilen belgeler Adalet Bakanlığı'na bağlı Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın resmi web sitesinde yayınlanır.¹³ Bilirkişilik müessesinde tıp, turizm, eğitim, muhasebe gibi birçok meslek grubu yer alır. Dolayısıyla tüm meslek grupları için geçerli olan başvuru koşullarının yanı sıra her mesleğe özgü oluşturulmuş koşullar da belirlenmiştir. Mahkeme çevirmenliğinin yer aldığı meslek grubu, "Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik)" şeklinde adlandırılmış olup yaygın diller

¹¹ Adli Tercüman Listesi'nden farklı olarak Bilirkişi Listesi'ne kayıt olma sürecinde başvurular değerlendirildikten sonra eksik belge ibrazı söz konusu olduğunda, adayların bunları tamamlanması için ayrıca belirli bir süre tanınır.

¹² T.C. Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 Yılı Tercüman İlanı için bkz.: (2020, 24 Nisan), Erişim Adresi: <http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=deneme>

¹³ Bölge Bilirkişi Listeleri için bkz.: (2020, 28 Nisan), Erişim Adresi: <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilisteleri.html>

(İngilizce, Almanca, Fransızca), yaygın olmayan diller (İngilizce, Almanca, Fransızca dışındaki diller) ve işaret dili olmak üzere toplamda üç alt uzmanlık alanına ayrılmıştır. Öncelikli olarak Adli Tercüman Listesi'nde yer alan resmi kabul şartlarının burada da geçerli olduğunu söyleyebiliriz. İlgili ilana göre bilirkişilerden, adli tercümandan farklı olarak bilirkişilik temel eğitimini¹⁴ aldığını gösterir belge, bilirkişiliğin yapılacağı uzmanlık alanıyla ilgili beş yıllık mesleki deneyimine dair yazı, uzmanlık alanıyla ilgili diploma, mesleki yeterlilik ve uzmanlık belgesi gibi resmi evraklar talep edilir. Yaygın dilleri konuşan adaylardan çeviribilim ya da dil bölümlerinden en az ön lisans mezunu, bunun bulunmaması halinde Avrupa Konseyi Ortak Dil (Common European Framework - CEF) ölçütleri gereğince B düzeyinde (80) puan almış olmaları beklenirken, yaygın olmayan dilleri konuşan adaylardan ön lisans eğitimin alınmış olduğunu gösterir belge istenir. İbraz edilmesi istenen belgeler doğal olarak başvuru koşullarında yer alan hususlara göre belirlenmiştir. Bunlar; bilirkişilik eğitim sertifikası, uzmanlık alanına ilişkin diploma veya benzeri belgeler, yabancı dil sınavı belgesi, meslekle ilgili odadan faaliyet belgesi gibi belgelerdir. Adli Tercüman Listesi'nde başvuru şartlarını yerine getiren herkesin kaydı kabul görünürken Bilirkişi Listesi'ne başvuranların arasından en nitelikli olan adaylar seçilir. Dolayısıyla başvuru şartlarını yerine getiren ve belirtilen belgeleri ibraz eden adayların başvurularının da reddedilme ihtimalinin bulunduğu söylenebilir.

Görevlendirmeler genelde oluşturulan listelerden yapılır. İlgili bölgede aranan nitelikte bir tercümanın bulunmaması durumunda, başka bölgeye ait listede yer alan bir tercümanın görevlendirilmesi de mümkündür. Mahkeme çevirmenleri, adli kurumun tam/yarı zamanlı çalışan memuru statüsünde değildir. Sadece ihtiyaç durumunda herhangi bir saat diliminde göreve çağrılabilir. İhtiyacın aniden oluşması ve tercümanın hemen bulunamaması durumunda dili bildiğini beyan eden kişilerin de (örneğin adliye personeli, memur, duruşmaya katılan kişiler vb.) çeviri hizmeti sunduğu görülür (Diriker & Tahir-Gürçağlar, 2004, s. 83). *Ad hoc* sistemine işaret eden bu duruma Kayseri'de Türkçe bilmeyen şüphelinin mahkemeye çıkarılması ve tercümanın gecikmesiyle, şüpheliyi duruşmaya getiren Jandarma erinin ilgili dili bilmesi sonucunda tercümanlık yapması örnek olarak gösterilebilir.¹⁵

Mahkeme çevirmeninin görevlendirilmesi, hâkim veya savcılık tarafından çeviri ihtiyacının olduğuna kanaat getirilmesiyle başlar. Ardından bilirkişi mütercim-tercümanın görev alanını belirleyen bir yazı oluşturulur. Bu yazıda cevaplanması istenilen sorular, raporun teslim süresi, görev için takdim edilecek ücretler gibi verilerle bilirkişinin görev kapsamı saptanır. Çevirmen, bu bilgilerin kendisine hiç iletilmediği veya kısmi olarak iletildiği durumlarda gereken bilgileri çeviri işini başlatan eyleyenden talep edebilir. Bunun haricinde hükümlerde bilirkişiye dava dosyasının tamamının teslim edilebileceği de belirtilir. Önemli olan husus, göreve atanan bilirkişinin görevi bizzat

¹⁴ Bilirkişilik eğitimi, bilirkişilik uygulamasıyla ilgili temel, teorik ve pratik bilgilerin öğretilmesinden oluşur. Bu eğitim, mesleki alanda beş yıllık deneyime sahip olan kişiler tarafından alınabilir. Bilirkişilik eğitimi alan adayların, genel hukuk bilgisi, etik ilkeler ve bilirkişilik sürecine dair bilgi donanımıyla kuşatıldıkları söylenebilir.

¹⁵ Haber için bkz.: Milliyet Gazetesi, "Duruşmaya Tercüman Gelmeyince Jandarma Er Tercümanlık Yaptı", (2020, 14 Mayıs), Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/kayseri/durusmaya-tercuman-gelmeyince-jandarma-er-tercumanlik-yapti-10374513>

kendisinin gizlilik hususunu göz önünde bulundurarak gerçekleştirmesidir. Ayrıca bilirkişi kendi uzmanlık alanına girmediğini düşündüğü görevi, görevi kabul etmiş olsa dahi bir hafta içerisinde bildirerek iade edebilir. Yine davaya konu olan kişilerle bir kan bağı veya tanışıklık durumu varsa bilirkişi görevi kabul etmeyebilir. Çevirmen, başka bir bilirkişi ile bir iş birliğine gereksinim duyarsa bunu mahkemeden talep edebilir. Bu husus dava dosyası için birden fazla bilirkişinin görevlendirilebileceğini ve bilirkişiler arasında iş birliğinin gerekliliğini gösterir. Bilirkişinin teslim süresine kadar raporu teslim etmemesi durumunda görevden alınabileceği atlanmaması gereken bir husustur. Bu durumda bilirkişi, o sürece kadar yaptığı çalışmayı mahkemeye teslim etmek durumundadır. Araştırmalarımız bilirkişinin hazırladığı raporu yazılı veya sözlü olarak sunulabileceği sonucunu ortaya koymuştur. Ayrıca bilirkişinin ilgili kuruma gitmeden, adalet hizmetlerini dijital platformda yürütmeyi amaçlayan UYAP sistemi üzerinden de raporunu göndermesinin mümkün olduğu saptanmıştır. TÇ'de de önemli bir yere sahip olan ve her koşulda sağlanması istenilen dürüstlük, bağımsızlık, tarafsızlık, objektiflik, gizlilik gibi ilkeler, mahkeme çevirmenliğinin de odak noktasında bulunur. Mahkeme çevirmeni yemin ederek bu ilklere sadık kalacağını taahhüt etmiş olur.

Mahkeme çevirmenliğinde sözlü çevirinin gerçekleştirildiği ortamlardan biri duruşma salonlarıdır. Duruşmaya katılanların açık kimliklerinin tespiti, iddianamenin okunması, suç unsurunun ve kişilerin haklarının açıklanması, savunmanın ve ifadelerin dinlenmesi gibi adımlar, neredeyse tüm duruşmalarda tekrar eden aşamalar olarak karşımıza çıkar. Çevirmen bu süreçte mahkemede sunulan delili, keşif belgelerini, bilirkişi raporlarını yargılama dilini anlamayan sanığa açıklamalıdır. Dolayısıyla çevirmenin yeri geldiğinde yazılı metinden sözlü çeviri yapması veya ilgili belgeleri yazılı olarak çevirmesi gerekebilir. Bu gibi belgelerin dijital metinlerden oluşması durumunda çevirmenden işittiği metni sözlü olarak çevirmesi de istenilebilir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte duruşmalarda video konferans görüşmesine benzerlik gösteren SEGBIS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) sisteminin de kullanıldığı görülmüştür. Bu sistem herhangi bir nedenden dolayı fiilen duruşmaya katılamayan, yargı çevresinde olmayan ya da ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin dinlemelerinde kullanılır.¹⁶ Böylece muhakeme süreci aksamadan kişilerin davranışlarının da gözlemlenebileceği şekilde duruşma devam edilebilir. Bu sistemin kullanıldığı bir duruşmada yaşanacak olan mikrofonun çalışmaması, görüntü ve bağlantının kopması gibi teknik aksaklıklar, doğal olarak çeviri sürecini de olumsuz yönde etkileyecektir veya sürecin aksamasına neden olacaktır. Her koşulda çevirmen, duruşma salonunda birçok çeviri hizmeti alıcısı ile birlikte dir. Duruşmada hâkim gibi savcının veya müdafinin de doğrudan soru sorma yetkisinin bulunması, çevirmenin her an çeviri yapılacakmış gibi tüm çeviri hizmeti alıcılarını dinlemek durumunda olduğunu gösterir. Ayrıca duruşmaya katılan mağdur veya çocuklar için psikolog/pedagog eşlik edebilir. Dolayısıyla çeviri hizmeti alıcılarını sadece

¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz.: (2020, 24 Nisan), Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=15315&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

iki kişi ile sınırlandırmamak gerektiğini ve çeviri hizmeti alıcılarının artabileceğini söylemekte fayda vardır.

Duruşmanın en önemli bileşenlerinden biri olan ve resmi belge niteliği taşıyan tutanaklar, hâkimin mahkeme salonunda duruşma esnasında geçen konuşmaları, beyanları, ifadeleri zabıt kâtibine diliçi çeviri yöntemine başvurarak dikte ederek tutanağa geçirtmesiyle oluşturulur. O yüzden Türkiye’de ardıl çeviri yönteminin uygulandığı ve fısıltı çevirisinin uygulanmadığı söylenebilir.¹⁷ Ancak hâkimin takdirine bağlı olarak ifadeler doğrudan tutanaklara da geçirilebilir. Duruşma tutanağına çevirmenin adı işlenmekle birlikte bilirkişi statüsüyle görevlendirilen uzmanların beyanlarının da tutanaklara eklenebileceği ilgili hükümlerde açıklanmıştır. Öteki bilirkişilerden farklı olarak bilirkişi tercümanın sözlü çeviri eylemini gerçekleştirirken olaya ilişkin görüş beyan etmesi mümkün gözükmemektedir. Tercüman taraflar arasında iletişimin sağlanmasından sorumludur. Tercümanın ancak kültürel farklılıklardan kaynaklanan hususlara yönelik açıklamada bulunabileceği görülür. Mahkeme çevirmenin görevi kasti olarak yanıltıcı şekilde icra ettiği, doğruluk ilkesine aykırı çeviri yaptığı tespit edildiğinde ise, çevirmene TCK hükümleri gereğince üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası uygulanabilmektedir. Bu husus mahkeme çevirmenin üstlendiği sorumluluğu, yargılamaya dâhil olan bireyler için adaletin işleminin ne denli önemli olduğunu ortaya koyar.

Araştırmalarımız mahkeme çevirmenin görev aldığı süreç ve ortamlarının duruşma salonları ile sınırlı olmadığını göstermiştir. Bir suçla itham edilen ve Türkçe bilmeyen kişinin en kısa sürede suçla ilgili bilgilendirilmesi gerektiği, çeviri faaliyetinin tutuklama evresinde başlayabileceği, devamında gözaltına alınma, hatta kişiler yazılı bir davet ile çağrılıyorsa yazılı metnin çevirisinin gerekebileceği, tüm bu aşamalardan sonra polis merkezinde kimlik tespiti, sorgulama veya ifade alma sürecinde ve kişilerin müdafileriyle görüşmesinde tercümandan faydalanabilecekleri söylenebilir. Dolayısıyla tutuklama evresinde başlayan süreç polis merkezinden sonra vakanın mahkemeye intikal etmesi durumunda adliyede devam edebilmektedir (Kahraman-Duru, 2015, s. 165). Mahkeme çevirmenin görev aldığı bir diğer süreç ise delil tespit sürecidir. Bu bağlamda telekomünikasyon gibi delil sayılabilecek kayıtların yabancı dilde olması durumunda bir çevirmen görevlendirilir. Ayrıca çevirmenin keşif sürecinde, tıbbi tahlil veya muayene gerekli olduğunda hastanelerde, ölü bir kişinin tespiti için adli tıp kurumunda hazır bulunması beklenebilir (karş. Yücel, 2018, s. 217). Bu bilgiler dışında tapu dairelerinin de bilirkişi listesinde bulunan çevirmenleri görevlendirdikleri görülmüştür.

Mahkeme çevirmenliğiyle ilgili merak konusu olan bir diğer husus çevirmen ödeneğidir. Bilirkişi görevlendirilmesi söz konusu olduğunda bilirkişinin sarf ettiği emek, harcadığı mesai ve yaptığı masraflar göz önünde bulundurularak Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan tarife üzerinden bir ücret tayin edilir. Bu gider, yargılama gideri

¹⁷ Konuya ilişkin Dr. Öğr. Üyesi Jonathan Ross’un “Türkiye’de Toplum Çevirmenliği” başlıklı sunumuna bkz.: (2020, 15 Temmuz), Erişim Adresi: https://1drv.ms/x/s!Asw_zNCWIsPWUeULTpRnYSscr0w?e=IJBLT9

kapsamında değerlendirilir. Tercüman Listesi'nden yapılan görevlendirme için bir ücret tarifi bulunmaz ve çeviri hizmeti devlet hazinesi tarafından karşılanır.

Sonuç olarak mahkeme çevirmenleri için oluşturulan listelerde çevirmenlerin çeviri edinçlerine yönelik bilgi, beceri ve yetkinliklerinin ölçülmemesi, buna ilişkin belgelerin talep edilmemesi, çevirmenin dava konusuna ilişkin bir uzmanlığı bulunup bulunmadığı konusu dikkate alınmaksızın görevlendirilmesi, çevirmenlerin yetkinliklerini kazanmasına, denetlenmesine, sınanmasına yönelik bir standardın gerekliliğini gösterir. İnsan hakları ve adil yargılanma çerçevesinden bakıldığında yanlış, yanlış ve eksik çevirilerde kişilerin özgürlük haklarının tehdit altında olabileceği gerçeği, faaliyetin önemini gözler önüne serer. Fakat bu durum uygulamadaki görevlendirmeye örtüşmemektedir. Nitekim ihtiyaç durumunda dil bildiğini beyan eden kişilerin görevlendirilmesiyle mahkeme çevirmenliğinin profesyonel çevirmenler tarafından icra edilmesinin önüne geçilir. Profesyonel bir çeviri hizmeti için de bir standardın rehber olabileceği söylenebilir. Yapılan araştırmalar doğrudan mahkeme çevirmenliğine hizmet eden bir standardın bulunmadığı göstermiştir. Bu nedenle MYK tarafından yayımlanan ve çevirmenlik mesleğinin tüm alanlarına hizmet edecek şekilde oluşturulan ÇMS'nin, 4. Bölümde mahkeme çevirmenliği açısından incelenmesi uygun görülmüştür.

4. Mahkeme Çevirmenliği Açısından Çevirmen Ulusal Meslek Standardı'nın İncelenmesi¹⁸

4. 1 Çevirmen Ulusal Meslek Standardı'nın Yapısı

Bir mesleki faaliyetin meslek olarak tanınması için bu meslek grubuna dair bir yasanın, odanın, standardın ve yeterliliklerin oluşturulması önemlidir. Türkiye'de çevirmenlik mesleğine özgü bir yasal düzenleme, bir oda bulunmamaktadır. Ancak 2009 yılından başlayarak çeviri faaliyetinin bir meslek olarak anılmasının en önemli aşamalarından biri MYK gibi resmi bir kurum tarafından ÇMS'nin yayınlanmış olmasıdır. Başta akademisyenler, çeviri derneklerinin yöneticileri olmak üzere meslek paydaşlarının iş birliği ile Avrupa Yeterlilik Çerçevesi'ne uyumlu olarak hazırlanan ÇMS 29.01.2013 tarihinde yayımlanmış olup 16.05.2020 tarihinde revize edilerek güncellenmiştir.¹⁹ ÇMS'nin amacı, sözlü ve yazılı çeviri sürecini kapsayan tüm koşulları ve aşamaları standart hale getirerek sunulan çeviri hizmetinin kalitesini artırmaktır. Standartların belirlenmesi aşamasından sonra mesleki yeterlilik çalışmalarıyla birlikte mesleki eğitim ve sertifikasyon süreci gerçekleştirilecektir. İşaret dili çevirmeni için oluşturulan yeterlilik

¹⁸ Bu bölümde ÇMS'de yer alan her başarıml ölçütüne makalenin kapsamı nedeniyle ayrıntılı olarak yer verilememiştir. Ancak ilgili görevlere/işlemlere/başarıml ölçütlerine (kod veya sayfa) atıf yapılmıştır. Bu nedenle ÇMS'nin yardımcı okuma kaynağı olarak değerlendirilebileceğini hatırlatmak isteriz. Atıf yapılan ÇMS için bkz.: Eryılmaz, 2020, ss. 210-241.

¹⁹ ÇMS, en son 16.05.2020 tarihinde güncellenmiştir. Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı, (2020, 8 Haziran), Erişim Adresi: https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=

resmi olarak kabul edilirken diğer alanlarda hazırlanan yeterlilikler henüz yayımlanmamıştır.²⁰

MYK tarafından oluşturulan her bir ulusal meslek standardında; meslek tanımı ve meslek profiliyle ilgili birtakım başlıklar oluşturulmuştur. Meslek tanımında; standardın bilgileri, meslekle ilgili terimler, simgeler ve kısaltmalar, mesleğin tanımı, mesleğin sınıflandırılması, mesleğe ilişkin özel mevzuat bilgileri ve çalışma ortamı ile koşulları yer alır. Meslek profilini oluşturan unsurlar ise görevler, işlemler, başarıım ölçütleri, mesleki bilgi ve uygulama becerileri; kullanılan araç, gereç ve ekipmanlar, tutum ve davranışlardır. Standardın son sayfalarında ise standardı hazırlama ve doğrulama sürecinde çeşitli görevlerde yer alan ekip üyelerinin ve görüşü istenen kişilerin, kurumların ve kuruluşların bilgileri yer alır. ÇMS de aynı yapıyla oluşturulmuştur. Aşağıdaki tabloda ÇMS’nin meslek profilindeki başta görev ve işlemler olmak üzere (üst başlıklar; örneğin kod A), bu hususlara istinaden oluşturulan başarıım ölçütleri (alt başlıklar; örneğin kod A.1), mesleki bilgi ve uygulama becerileri açıklanmıştır (Eryılmaz, 2020, s. 124):

Şekil 1

Meslek profili

MESLEK PROFİLİ

A. İş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma ile ilgili önlemleri almak	B. İş organizasyonu yapmak	C. Çeviri öncesi hazırlık yapmak	D. Sözlü çeviri yapmak	E. Yazılı çeviri yapmak	F. Çeviri hizmeti ile ilgili kalite faaliyetlerini sürdüren	G. Mesleki gelişim faaliyetlerine katılmak
<ul style="list-style-type: none">A.1 Güvenli çalışma yöntemlerini takip etmekA.2 Çevre koruma standart ve yöntemlerini uygulamak	<ul style="list-style-type: none">B.1 Tanıtım faaliyetleri yürütmekB.2 Çeviri talebini şekillendirmekB.3 Çeviri teklifi hazırlamakB.4 Çeviri sözleşmesi yapmakB.5 Kaynak metni ve yardımcı malzemeleri temin etmekB.6 İş programı yapmakB.7 Arşivleme yapmak ve bilgi güvenliğini sağlamakB.8 Mali prosedürleri yürütmekB.9 Çeviri belgesinin bakımını yapmak	<ul style="list-style-type: none">C.1 Kaynak metni çözümlemesi yapmakC.2 Çeviri için araştırma yapmakC.3 Çeviri stratejisini belirlemekC.4 Çalışma ortamını ve koşullarını hazırlamak yapmak	<ul style="list-style-type: none">D.1 Ardıl çeviri yapmakD.2 Simultane çeviri yapmak	<ul style="list-style-type: none">E.1 Özel alan çevirisi yapmakE.2 Yazın çevirisi yapmakE.3 Görsel-ışitsel çeviri yapmakE.4 Yerelleştirme yapmak	<ul style="list-style-type: none">F.1 Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkileri yönetmekF.2 Çeviri iş süreçlerini izlemek	<ul style="list-style-type: none">G.1 Bireysel mesleki gelişimini sağlamakG.2 Meslek içi eğitime katkıda bulunmak

4. 2 Bilgi, Beceri ve Yetkinlik Bağlamında “Seviye Tanımlayıcıları”

Standart ve yeterliliklerin en önemli özelliklerinden biri meslekle ilgili bilgi, beceri ve yetkinlik seviyelerinin sınıflandırılmış olmasıdır. Bu bağlamda *bilgi*, “[...] bir çalışma veya

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz.: (2020, 8 Haziran), Erişim Adresi: <https://almancaceviri-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/duyuru/myk-cevirmen-yeterlilikleri-ile-ilgili-degerlendirme-44004F004E0052006E003200580033004E00440063003100>

öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi [...]”; *beceri* “[...] bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren ‘bilgiyi kullanma’ ve ‘problem çözme’ [...]”; *yetkinlik* ise “[...] bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınması [...]” olarak tanımlanır.²¹ MYK açısından bilgi, beceri ve yetkinlik hususlarına özgü toplamda 8 seviye belirlenmiştir. Bunlar; Seviye 1: Okul Öncesi Katılım Belgesi; Seviye 2: İlkokul Öğrenim Belgesi; Seviye 3: Ortaokul Öğrenim Belgesi, Seviye 4: Lise Diploması, Ustalık Belgesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Lise Diploması; Seviye 5: Ön Lisans Diploması (Akademik), Ön Lisans Diploması (Mesleki); Seviye 6: Lisans Diploması; Seviye 7: Yüksek Lisans Diploması (Tezli), Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz); Seviye 8: Doktora Diploması (Doktora), (Sanatta Yeterlilik Doktora), (Tıpta Uzmanlık) seviyeleridir.²²

ÇMS, lisans eğitim düzeyini temsil eden 6. seviyede konumlandırılmıştır. Fakat Adli Tercüman Listesi’ne başvurulara adayların ilkokul mezuniyetleri yeterli bir koşul olarak kabul edilir. Seviye tanımlayıcılara göre ilkokul mezuniyeti 2. seviyede yer alır ve sadece başlangıç seviyesindeki bilgi, basit düzeyde sorunları çözebilme becerisi ve basit olan görevleri ancak gözetim altında sınırlı özerklikle gerçekleştirme yetkinliğini tanımlar. Bu seviyenin ise mahkeme çevirmenliği açısından yeterli koşulları sağlamadığı açıktır. Bilirkişi Listesi’nde ise en az ön lisans şartının kabulü, 5. seviyeye işaret eder. Bu seviye sorgulama gereksinimi olmayan, alanla ilgili kuramsal olgusal bilginin ileri düzeyde olması gerekmeyen, karmaşık ve öngörülemez sorunlara çözüm getirme zorunluluğu olmayan bir yetkinliği betimler.

Mahkeme çevirmenliği açısından bakıldığında, Bilirkişi Listesi’nde (5. seviye) yer alan koşullar Adli Tercüman Listesi’ne (2. seviye) göre daha iyi bir durumu temsil ediyor olsa da ÇMS’nin 6. seviyedeki beklentilerle örtüşmez.²³ Nitekim 6. seviyede belirtildiği üzere, bir çevirmenin çeşitli ortamlarda ve süreçlerde sorgulayıcı yaklaşımıyla, uzmanlık bilgisini ve ileri düzey becerisini uygulamaya koyarak belirlenen amaca göre hizmet etmesi gerektiği görülür. Ancak bu kimliğiyle çevirmenin gerektiğinde çeviri sürecindeki eyleyenleri işlevsel bir biçimde belirlenen üst amaca hizmet etmek üzere yönlendirmesi mümkün olacaktır. Bu bilgi, beceri ve yetkinliklerin bir mahkeme çevirmeni için de geçerli olduğunu belirtebiliriz. Dolayısıyla ÇMS’nin 6. seviyesinin mahkeme çevirmenliğine iyi bir rehber oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu görüşe Ç1 de katılmakla beraber Ç2’nin yorumuna göre, mahkeme çevirmenliği alanı uzmanlık ve belirli bir tecrübe gerektiren bir alandır ve ÇMS’deki 7. seviyede yer alan yükseköğrenim seviyesinde olmalıdır.

²¹ (2020, 8 Haziran), Erişim Adresi: <https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/seviye-tanimlayicilari-tr.pdf>

²² Seviye tanımlayıcıların tamamı için bkz.: (2020, 8 Haziran), Erişim Adresi: <https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/seviye-tanimlayicilari-tr.pdf>

²³ 6. seviyede yer alan bilgi, beceri ve yetkinlik için bkz.: (2020, 8 Haziran), Erişim Adresi: <https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/seviye-tanimlayicilari-tr.pdf>

4. 3 Tanımlar ve Açıklamalar

ÇMS’de geçen terimlerin tanımları ve açıklamaları “Terimler, Simgeler ve Kısaltmalar” bölümünde yer alır (ÇMS, s.3-5). Bu listede “mahkeme çevirmenliği” terimi bulunmamaktadır. Ancak mahkeme çevirmenliğinden yararlanan ortamları (kolluk kuvvetleri, adli süreçleri) ÇMS’de geçen TÇ tanımından elde etmek mümkündür:

Dil farklılığı nedeniyle kamu veya sivil toplum kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden yararlanmakta güçlük çeken bireylere ve hizmet sağlayıcılara, kolluk kuvvetleri birimlerinde, adli süreçlerde, sağlık ve eğitim ortamları ve bütün devlet kurumlarında, yerel yönetimler, acil durum ve afet, çatışma, göç, sığınma sahaları ve spor ortamları gibi alanlarda yapılan sözlü çeviri türünü (ÇMS, s. 5)

Yukarıda yer alan tanımdan hareketle mahkeme çevirmeninin, mahkeme dilini anlamayan/konuşamayan bireyler ile hâkim, savcı, avukat, kâtip, polis memuru gibi hizmet sağlayıcılar arasında çeviri hizmeti sunduğu söylenebilir. Dolayısıyla hizmet sağlayıcılarının, Holz-Mänttâri’nin bahsetmiş olduğu çeviri işini başlatanın ve çevirmene işi/görevi verenin hizmet talep eden kişi/kurum olduğu anlaşılır. Ayrıca ÇMS’de yer alan A dili (anadil) ve B dili (yabancı dil) kısaltmalarından yola çıkarak (ÇMS, s. 3), mahkeme dilinin A dili Türkçe olduğu ve diğer dillerin ise B dili olarak tanımlanabileceği ifade edilebilir. Mahkeme çevirmeni de A dilinden B diline, B dilinden A diline çeviri yapar. ÇMS’deki diğer kavramlardan biri “kaynak ve erek dildir” (ÇMS, s. 4). İkinci bölümde incelediğimiz mevzuatlarda “kaynak/erek dil” kavramlarının kullanılmadığı görülür.

Standarttaki çevirmen tanımı başta sözlü ve yazılı olmak üzere çevrinin tüm uzmanlık alanlarını kapsayacak şekilde genel yapılmıştır (bkz. ÇMS, s.8). 3. bölümdeki mahkeme çevirmenliğindeki tespitimize göre, mevzuatlarda tercüman tanımında ileti aktarımına odaklanılmışken, bilirkişi tanımında, bilirkişi statüsünde yer alan tüm meslek gruplarını kapsayan genel bir görev tanımı yapılmıştır. Bu tespitler, mahkeme çevirmeninin uygulama alanında, özellikle mahkeme çevirmenliğini kapsayan mevzuatlarda tanımının açık bir biçimde yer alması ve “tercümanlık” ile “bilirkişilik” faaliyetinin ayrımının ortaya koyulması gerektiğine işaret eder.²⁴ ÇMS’deki terimler ve kısaltmalar bölümünden hareketle, çevirmenin görevin başında belirlenen amaca yönelik süreçte aktif rol alarak çeviri sürecini yöneten uzman kişi olduğunu dile getirmek yanlış olmayacaktır (karş. ÇMS, s. 8). Nitekim bu eylemin, görüşme yapılan diğer çevirmenlerin katılımıyla, mahkeme çevirmeni için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz.

4. 4 Çalışma Ortamı ve Koşullar

ÇMS’de ele alınan bir diğer konu çevirmenin çalışma ortamı ve koşullarıdır (ÇMS, s. 8). ÇMS’de çalışma ortamlarının “[...] büro, toplantı mekânları, kongre salonları, sahalar veya çevirmenlerin kişisel çalışma [ortamları]” (ÇMS, s. 8) olduğu belirtilir. 3. bölümdeki

²⁴ Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğine yönelik mevzuatlarda yer alan “tercüman” ve “bilirkişi mütercim-tercüman” kavramlarına ve eylemlerine yönelik ayırım, Prof. Dr. Arsun Uras Yılmaz ile Enise Eryılmaz tarafından başka bir çalışmada incelemeye alınmıştır.

mahkeme çevirmenliğine yönelik verilerimizden de anlaşılacağı üzere, mahkeme çevirmeni sadece adliyenin duruşma salonlarında değil, polis merkezlerinde, ceza infaz kurumlarında, hastanelerde, adli tıp kurumlarında, keşif yapılacak sahada, tutuklama eyleminin gerçekleştiği ve birçok eyleyenin yer aldığı ortamlarda çeviri hizmeti sunar. Ç1 ve Ç2 bu ortamlara tapu müdürlüklerini de eklemiştir. Tapu müdürlüklerinde her ne kadar bir adli süreç söz konusu değilse de görevlendirmede mahkemede yemin etmiş olan çevirmenler yer alır.

Bununla birlikte mahkeme çevirmenleri (Eryılmaz, Ç1, Ç2) olarak, adliyede çalışabilecek ortamları olmayan bilirkişi ve tercümanların yazılı çeviri gibi görevleri evde kendi çalışma ortamlarında bireysel olarak gerçekleştirdiklerini söyleyebiliriz. Bu süreçte ÇMS'de belirtildiği gibi mahkeme çevirmeninin ortamının “[...] havalandırma-ısıtma-soğutma sistemlerini içeren, yeterli aydınlatma sistemine sahip, ergonomik ofis araç ve gereçleri ile donatılmış, gerekli iletişim imkânlarını sunan altyapıya sahip (internet bağlantısı, telefon, faks ve benzeri) özellikle olması [...]” (ÇMS, s. 8) gibi hususlar dikkate alınmalı ve araçlar hazır bulunmalıdır. ÇMS’de yer alan bu bilgilerden hareketle mahkeme çevirmeninin ergonomik şartlarını kendisinin oluşturması ve gerekli teknik donanımı sağlaması gerektiği anlaşılır. Aynı düşüncede olan Ç1 ve Ç2, ayrıca matbu belgelerin haricinde söz konusu görsel-işitsel metinler olduğunda, transkripsiyon gibi işlemleri sağlayan programlara veya yazılımlara ihtiyaç duyulabileceğine de katılmaktadır.

Mahkeme açısından bakıldığında, bilirkişi mütercim raporunu yazılı ve gizlilik ilkesine uygun olarak teslim edilebilmek için bilgisayar ve fotokopi makinesine gereksinim duyar. Bunun yanında UYAP sistemine bağlanabilmek için internet bağlantısının ve e-imza işlemleri için gerekli donanımlarının şart olduğu düşünüldüğünde, mahkeme çevirmeninin ofis malzemelerini, elektronik cihazları ve bilgisayar donanımını kendisi temin etmek durumunda olduğu açıktır. Bu tespite katılan Ç1 ve Ç2, daha önce ifade edildiği gibi mahkeme çevirmenlerinin ancak ihtiyaç oluşması durumunda görevlendirilmelerinden ötürü kendilerine her daim ulaşılabilir, bir telefona sahip olmaları gerektiğini düşünmektedir (telefon da ÇMS’de araç ve gereçler arasında belirtilmiştir) (s. 22). Araştırmalarımız bir mahkeme çevirmeninin gerektiğinde telefonda konferans görüşmesi de sağladığını, dolayısıyla telefonun da buna uygun bir donanımda olması gerektiğini göstermiştir. Bu noktada Ç1, mahkemeden çeşitli taleplerin gelebileceğini ama burada özellikle çeviri kalitesinin unutulmaması gerektiğini hatırlatır.

Mahkemedeki görevlendirme ihtiyaç durumunda olması, çalışma saatlerinin esnek olabileceğini gösterir. Adliyeye gittiğinde önceki davanın uzayabilmesi veya katılacağı davanın ne kadar süreceği konusunda bilgi sahibi olamaması, resmi tatil günlerinde dahi göreve çağrılabilmesi ve adli mercilerin 7/24 hizmet sunması, çevirmenin bu çalışma saatlerine uyum sağlamasını gerektirir. Nitekim ÇMS’de de esnek çalışma saatlerinden söz edilir (ÇMS, s. 9).

ÇMS'de çevirmenin ardıl çeviri yaptığı ortamlarda, konuşmacının mimik ve jestlerini gözlemleyebileceği ve konuşmacıları rahatlıkla görüp, duyabileceği bir konumda yer almasının çeviri kalitesi açısından önemli olduğu belirtilir (ÇMS, s.8). Mahkeme ortamları için bunun önemli olduğu Ç1 ve Ç2 tarafından da desteklenmektedir. Ayrıca Ç1 deneyimlerinden yola çıkarak, ekipmansız simultane çeviride de bunun geçerli olduğunu belirtir. Eryılmaz, Ç1 ve Ç2'nin ortak görüşü, mahkeme salonlarında çevirmene özel tahsis edilmiş bir yer olmadığını ve çevirmenin hâkimin takdirine bağlı olarak müdafinin bulunduğu bölümde yer aldığı yönündedir.

4. 5 İş Ortamındaki Riskler ve Çevirmenin Güvenliği

ÇMS'de iş sağlığına ve güvenliğine yönelik başarımlar ölçütleri öncelikli olarak ele alınmıştır (ÇMS, kod A.1; A.2). Bu ölçütlerinin mahkeme çevirmeni tarafından uygulanabilmesi için çevirmenin çalıştığı ortamı bilmesi, oluşabilecek riskleri analiz edebilmesi ve kurumun uyguladığı tedbirlere uyum sağlayabilecek yetkinlikte olması gerekir. Çalışma ortamının koşulları ve oluşturabileceği tehlikenin öngörülmesi, çevirmenin güvenliği açısından önemlidir. ÇMS'de “[m]esleğin icrası esnasında iş kazası, meslek hastalığı, yaralanma ve sağlık sorunları oluşma [risklerin bulunduğu]” (ÇMS, s. 9) belirtilir. Mahkeme çevirmenliği açısından sorgulayacak olursak, burada genel olarak belirlenmiş olan iş ortamında oluşacak riskler mahkeme çevirmenliği açısından da geçerli olduğunu diyebiliriz. Örneğin dava sürecine bağlı olarak taraflar arasında tartışma yaşanabilir ve fiziksel şiddete dönüşebilir. Bu durumda çevirmenin kendisini koruyacak tedbirleri alması gerektiği açıktır. Ancak bu tür riskleri önlemek işverenin, bu bağlamda ilgili kurumun görevidir. Adli kurumun güvenlik birimi ve gerektiğinde kolluk kuvveti bu tür ortamlara eşlik eder ve mahkeme salonlarında veya salon dışında müdahalelerde bulunur. Bu tespite Ç1 ve Ç2 de katılmaktadır.

Mahkeme çevirmeninin güvenliğini tehdit edebilecek bir diğer unsur ise, Samsun örneğinde görülebileceği gibi yayınlanan listede çevirmenin adı/soyadı, mesleki bilgilerinin yanı sıra telefon numarasının da açıkça ilan edilmesidir. Ç1 de bu hususu güvenlik açısından riskli bulur. Fakat Ç2'ye göre listelerde yeminli tercümanın numarasının yayınlanması, mahkeme haricindeki görevlendirmelerde ilgili tarafların tercümana ulaşmasını kolaylaştırabilecektir. Ancak mahkeme çevirmeninin kişisel bilgilerinin paylaşılması, kişisel verileri koruma hakkını da gündeme getirir.

ÇMS'de yer alan güvenlik konusuna ilişkin bir başka ölçütte çevirmenin afet ve acil durumlarda, saha çalışmaları veya çatışma ortamlarında çevresi tarafından kolayca tanınabilmesini sağlayan özel bir kıyafet/aksesuar/yelek giymesi gerektiği belirtilmiştir (ÇMS, s.9). Bu uygulamayı mahkeme çevirmenliği açısından değerlendirecek olursak, saha çalışmalarında polislerin “polis” yazılı yelekleri giymeleri gibi mahkeme çevirmeninin de kurum dışında keşif ve gözaltına alma sürecinde çevirmen olduğu anlaşılacak bir yelek giymesi veya yaka kartı takması tarafımızca bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir. Ç1 ve Ç2 bu hususa katılmakla birlikte, sadece sahada değil aynı zamanda adliyenin duruşma salonlarında bir avukatın cübbe giyinmesi gibi çevirmenin

de bir yelek giyebileceğinden (Ç1) veya çevirmenler için belirli bir kıyafete/kıyafet rengine (“dress code”; Ç2) karar kılınabileceğinden söz etmiştir.

ÇMS’de belirli risklere karşı çevirmenin sigortalanması da gerektiği belirtilir (ÇMS, s.9). Mahkeme çevirmenleri tam/yarı zamanlı çalışan statüsünde olmadığından kurum tarafından sigortalanması da gerçekleştirilmez. Ancak Ç1 ve Ç2’nin ortak görüşü, mahkeme çevirmeninin kurum tarafından sigortalanması gerektiği yönündedir. Ç1’e göre sigortalanma hem birtakım risklere karşı hem de örneğin iş görevi verildiğinde dava dosyanın tamamı çevirmene teslim edildiğinde dosyadan bir evrakın kaybolması durumuna karşı olmalıdır.

ÇMS’de ayrıca çevirmenin “[m]esleğinin icrasında oluşabilecek fiziksel veya psikolojik sağlık sorunlarına karşı önlemler [...]” (ÇMS, kod A.1.5) alması veya alınmasını sağlaması gerektiği belirtilmiştir. Mahkeme çevirmenliği açısından bu hususun özellikle psikolojik boyutu da geçerlidir. Eryılmaz, Ç1 ve Ç2, bir mahkeme çevirmeninin katıldığı kimi davaların toplumun hassasiyet gösterdiği konulara yönelik olması ve gerektiğinde o sürecin tüm ayrıntılarıyla ele alınması nedeniyle, çevirmenin psikolojik sorunlara karşı da tedbirli olması gerektiği tespitine katılmaktadır.

4.6 Yazılı ve Sözlü Çeviri

ÇMS’de yer alan bir diğer unsur ise yazılı ve sözlü çeviri sürecine ilişkin başarımlar ölçütleridir. ÇMS’ye göre çeviri süreci, çeviri işini veren/talep eden kişinin/kurumun çeviri hizmetine ilişkin amaç ve teslim tarihi gibi bilgileri çevirmene iletilmesiyle/vermesiyle başlar (ÇMS, s. 10). Mahkeme çevirmenliğinde çeviri talebini ve görev tanımını oluşturan hâkim veya savcıdır. Eryılmaz’ın deneyimi, adli kurumda çalışan kâtip (mahkeme kalemi), mübaşir gibi görevlilerin ise çevirmene işi veren eyleyenler olduğunu gösterir. Ç1 özellikle mahkeme kaleminin sadece çevirmeni aramakla görevli olduğunu belirtmiştir ve kendisiyle bir mübaşirin iletişime geçmediğinden söz etmiştir. Ç2 ise mahkeme kaleminin sadece görevi verirken değil aynı zamanda çeviri sürecinde ek süre ihtiyacı veya kaynak metinle ilgili soruları olması durumunda da kâtip ile iletişimde olduğunu belirtmiştir.

Mahkemenin amacı, davanın şeffaflık ve adil bir şekilde yürütülerek dava konusunun bir karara bağlanmasıdır. Bu üst amacın gerçekleşmesinde ortaya çıkan dil sorununu çözmek üzere görevlendirilen mahkeme çevirmeninin amacı, yazılı ve sözlü iletiyi tam ve doğru olarak çevirerek iletişimi işlevsel biçimde sağlamaktır. Bu bağlamda çevirmen, sanığa/şüpheliye isnat edilen suçun açıklanmasını ve bu kişilerin savunmasını, mağdur olan kişinin mağduriyetini giderecek beyanlarını ve tanığın da tanıklık ettiği olaya dair ifadelerini çevirir. Dolayısıyla eyleyenlerin statüleri değiştiğinde işlevsel kuramlarda belirtildiği gibi çevirmenin hizmet edeceği alt amaçlar da değişecektir. Fakat Eryılmaz, Ç1 ve Ç2’nin ortak görüşü, her koşulda çevirmenin amacının, üst amaca hizmet etmek olduğu yönündedir. Bu noktada görev tanımının amaçları belirleme konusunda etkili olduğu vurgulanmalıdır.

4.6.1 Görev Tanımı

Görev tanımı çeviri sürecini belirleyen en önemli faktörlerdendir. Mahkeme açısından düşündüğümüzde; amaç yabancı dildeki sözlü iletinin mahkeme diline çevrilmesi mi, yazılı kaynak metnin erek dile çevrilmesi mi, yoksa yapılan bir çevirinin belirli normlar çerçevesinde değerlendirmesi midir? Ç1 ve Ç2 bu ve bunun gibi görev tanımlarının, çevirmenin eylemlerini yönlendirebilecek bilgiler olduğu tespitine katılmaktadır.

ÇMS'de yer alan önemli ölçütlerden biri "çeviri sözleşmesi yapmak"tır (ÇMS, kod B.4). Mahkeme çevirmenliği açısından düşünüldüğünde, bilirkişilik mevzuatlarında görüldüğü üzere çeviri talebinin, bilirkişilik statüsünde yazılı olarak verilmesi bir sözleşme yapıldığını gösterir. Ç1'den farklı olarak Ç2 bunun tam bir sözleşme niteliğinde olup olmadığı konusunda kararsızlığını belirtmiştir. Ç2'ye göre bu bir sözleşme olarak değerlendirilse dahi burada kurumun belirlediği koşulların ağırlıklı olduğunun, çevirmenin söz sahibi olduğu bir sözleşme olmadığını altını çizer.

Mevzuatlar, deneyimlerimiz ve çevirmenlerin görüşü, uygulamada sözlü çeviri süreci için ayrı bir yazılı görev tanımının yapılmadığına işaret eder. ÇMS'deki görev tanımıyla ilgili başarımlar ölçütüne göre çevirmenin oluşturulan çeviri talebini, uzmanlık alanına uygunluğu ve mesleki etik kurallar çerçevesinden değerlendireceği belirtilir (ÇMS, kod B.2.2). Önceki bölümdeki mahkeme çevirmenliğine yönelik tespitimize göre, bilirkişilikte çevirmen kendisine verilen görevi değerlendirerek gerekirse uzmanlık alanına girmeyen görevi bir hafta içerisinde iade etme hakkına sahiptir. Bir başka iade sebebi ise Ç1'nin belirtmesine göre hastalık olabilmektedir. Ayrıca Ç1, duruma göre hukuk alanının dışında otopsi raporları gibi tıp alanından da metinlerin çevrilmesi gerektiğinden söz etmiştir. Bu durumda çevirmen bu tür metinleri çeviremeyeceğini düşündüğünde de çeviri talebini reddedebileceğini belirtmekte fayda vardır.

ÇMS'de her koşulda çevirmenin çeviri talebini (görevi) işveren ile birlikte belirlediği ifade edilir (ÇMS, kod B.2.3). Mahkeme çevirmenliği açısından baktığımızda bu iş birliğinin sözlü çeviride gerçekleştirilemeyeceği söylenebilir. Sözlü çeviriye ilişkin görevin hemen gerçekleştirilmesine yönelik talep, tercümanın sadece çeviri dili, duruşma yeri ve saati gibi bilgiler alabileceğini gösterir. Fakat Ç1 özellikle ani gelişmeyen sözlü çevirilerde öncesinde dava dosyasını inceleyebilecek imkânın sunulabileceğini, kimi zaman ise duruşma saatinden birkaç saat önce gidip dava konusuna ilişkin bilgi almaya çalıştığını belirtmiştir.

4.6.2 Ücretin Belirlenmesi

Mahkeme çevirmenliğinde "bilirkişilik" statüsünde görevlendirilen çevirmenin ücreti hâkim veya savcı tarafından bilirkişi ücret tarifesi bağlamında belirlenir. Bilirkişi ücret tarifesi mahkeme türlerine göre oluşturulmuştur ve yazılı veya sözlü çeviri sürecini

ücretlendirmesine dair bir hesaplama içermemektedir.²⁵ Eryılmaz, kendisinden yazılı çeviri talep edildiğinde, görev süresi konusunda fikir beyan edebildiğini, fakat mesleğinin ilk yıllarında ücret konusunda talebini bildiremediğini belirtmiştir. Ç1 ve Ç2, yazılı çeviri sürecinde erek metni teslim ederken oluşturdukları üst yazıda fiyat teklifi sunduklarından söz etmiştir. Fakat bu bilgiyi paylaşırken ücret konusunda yine de nihai kararın hâkime ait olduğunu eklemiştir.

Mahkeme çevirmenliğine yönelik verilerimize göre, tercüman statüsüyle görevlendirilmede bir ücret tarifesinin bulunmadığını, tamamıyla hâkimin veya savcının takdirine bağlı olarak ücret tayin edildiğini söylemek olanaklıdır. Bu husus, her sözlü çeviri sürecinde farklı mahkeme türlerinde farklı sürelerde sunulan hizmetin adil biçimde ücret tayin edilememesine neden olur. Eryılmaz, Ç1 ve Ç2'in ortak görüşü özellikle yazılı çeviri sürecinde çevirinin uzmanlık alanına bağlı olarak çeviri hacminin haricinde yol, çevirinin üç/iki nüsha halinde teslim edilmesi nedeniyle kağıt ve mürekkep gibi masrafların ve vergi kesintilerinin göz önünde bulundurarak bir çeviri ücretinin tayin edilmesi gerektiği yönündedir. Ç1 bu hususa, özellikle belirli saatten sonraki veya resmi tatillerdeki görevlendirmelerde ücretin diğer çalışma saatlerine/günlerine göre farklı hesaplanabileceğini eklemiştir. Ayrıca çevirmenin çalışma ortamında ihtiyaç duyulabileceği teknik donanımlara ve yazılımlara tek seferlik de olsa maddi bir destek oluşturulabileceği sonucuna varılmıştır. Fakat ücret hesaplama konusunda ÇMS'nin de bir çözüm sunmadığı açıktır. Çevirmenlerin ortak beklentileri, bir ücret tarifesi olmasa bile çeviri ücretinin nasıl hesaplanabileceğine ilişkin yöntemlerin ÇMS'de belirtilmesi yönündedir.

4.6.3 İş Organizasyonu

ÇMS'ye göre görev tanımıyla ilgili eşgüdüm sağlanmasının ardından iş organizasyonu aşamasına geçilir (ÇMS, kod B.1-B.9). Bu aşama mahkeme çevirmenliği açısından değerlendirildiğinde, Eryılmaz, Ç1 ve Ç2'inin ortak görüşü yazılı çeviri sürecinde bilirkişi mütercim, çevireceği veya değerlendirilmesi talep edilen belgeleri kayıtlı olduğu ildeki adliyeden veya ihtiyaca göre başka ildeki adliyelerden teslim almak durumunda olduğudur. Araştırmalarımız UYAP sistemine erişimi olan mahkeme çevirmenlerinin, kaynak metne sistem üzerinden erişebildikleri ve erek metni e-izmalı olarak sistem üzerinden yükleyerek teslim edebildiklerini göstermiştir. Ç1 ve Ç2, Bilirkişi Listesi'nde yer almadıkları için buna yönelik bir deneyimleri olmamıştır.

ÇMS'de çevirmenin yardımcı kaynakları (başvuru kaynakları, koşut metinleri) temin etmesi gerektiğinden bahsedilir (ÇMS, kod C.4.8; B.5.1). Mahkeme çevirmenliğinde, belgelerin gizliliği ilkesi gereği dava dosyası dışındaki belgelere/yardımcı kaynaklara erişim oldukça güçtür. Ç1 ve Ç2 de bu görüşe ve sözlü çeviride tercümanın iş tanımında aldığı sınırlı bilgiler ışığında iş organizasyonunu yapması gerektiğine de katılmaktadır. Tercümanın ihtiyaç doğrultusunda görevlendirilmesi ve

²⁵ Ayrıntılı bilgi için 2019 yılına ait Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi'ne bkz.: (2020, 28 Nisan), Erişim Adresi: <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/bilirkisilikasgariucrettarifesi/bilirkisilikucrettarifesi2019.pdf>

birden fazla iş alabileceği gerçeği, aldığı işlerin takibini, bir iş programının oluşturulmasını ve iş organizasyonunu etkin bir biçimde yürütmesini gerekli kılar. Bununla ilgili ÇMS'deki başarımların her biri mahkeme çevirmenliği açısından uygulanabilir gözükmesine de çevirmenin iş organizasyonu yapabilme becerisini gündeme getirir.

4.6.4 Çeviri Öncesi

ÇMS'de bir sonraki adımı temsil eden çeviri öncesi hazırlık aşamasında çevirmenin kaynak metni çeviri amaçlı çözümlemesi, kaynak metnin dil düzeyini saptaması, metnin belirlenen amaca göre işlevini tespit etmesi, metinsellik ölçütlerini uygulayabilmesi, alanın terimcesine ve arka plan bilgisine ilişkin araştırma yapması, erek metnin dil düzeyini saptaması, erek metnin özellikleri ve erek kitlenin kültürünü göz önünde bulundurarak çeviri stratejisini uygulaması gibi aşamalar yer alır (ÇMS, kod C.1.3; C.1.4; C.3, s.13-14). Bu hususların yazılı çeviri sürecine yön verdiğini, çeviri kalitesini etkilediğini ve bu aşamaları çevirmenin uzmanlık bilgisine uygulaması gerektiğini söylemek olanaklıdır. ÇMS'de sözlü çeviriyle ilgili "[...] çevirmen için öngörülen yerin konuşmacıyı net şekilde görmesi, duyması ve konuşmacıyla gerektiğinde iletişim kurmasına uygun olup olmadığını kontrol [...]" (Kod, C.4.2) etmesi gerektiği belirtilmiştir (ayrıca bkz. kod: D.1.1; D.1.2, C.4.3). Ancak mahkeme çevirmenliğiyle ilgili öncesinde de ifade edildiği gibi adliyelerin iş yoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda bu tür ön hazırlıkların yapılması mümkün olmayabilir. Ç1 ve Ç2 de sözlü çeviri öncesi hazırlık aşaması için sınırlı bir zaman olduğundan söz etmiştir.

Her ne kadar ÇMS'de ardıl çeviride çevirmenin konuşmacıyla öncesinde iletişime geçebileceği belirtilse de mahkeme çevirmeninin çeviri hizmeti alıcısı statüsünde olan sanık/şüpheli/mağdur/tanık ile tarafsızlık ilkesi doğrultusunda iletişim kurmaması gerektiği deneyimlenmiştir (Eryılmaz, 2020). Çeviri hizmeti sunulan eyleyenlerin kimlikleri bir önem teşkil etmemektedir. Sunulan çeviri hizmeti herkes için eşit biçimde gerçekleştirilir. Çevirmenler (Ç1 ve Ç2) bu hususa katılmakla birlikte, Ç2 çeviri öncesinde olmasa da çeviri sürecinde hızlı bir konuşma gerçekleşiyorsa ilgili kişiyi bu konuda uyarılabileceğinden söz etmiştir.

Ayrıca bu noktada kültürel boyutları da unutmamak önemlidir. Bu bağlamda bir mahkeme çevirmeninin kaynak ve erek kültürün birbirine benzer ve farklı olan yönlerini tespit edebilecek bilgi ve beceriye sahip olmasının altını çizmek anlamlı olacaktır. Eryılmaz, Ç1 ve Ç2'nin ortak görüşü, kültürel farklılıklardan oluşabilecek yanlış anlaşılmalara önlem adına çeviride birtakım açıklamalar eklenebileceği yönündedir.

Bunun yanı sıra mahkeme çevirmenliğindeki sözlü çeviri öncesi çevirmene verilen bilgilerin kısıtlı olması, çevirmenin amaca ve konuya göre bir araştırma yapmasını engellediği görüşü de Ç1 ve Ç2 tarafından onaylanmıştır. Dolayısıyla ÇMS'de de belirtildiği gibi sözlü çeviride mahkeme çevirmeninin iletişimi aksatmadan bilgi ve becerisiyle tüm zorlukların üstesinden gelmesi gerekir (ÇMS, s. 22). Bu aşamada ÇMS'de çevirmenden özel alana özgü metinleri araştırması ve terimce oluşturması beklendiği unutulmamalıdır (ÇMS, kod C.2.3). Bu işlemin mahkeme çevirisi için hem yazılı hem de

sözlü çeviri sürecinde kolaylık sağlayacağı söylenebilir. Çünkü mahkeme çevirmenliğinde söz konusu uzmanlık alanı sadece hukuk alanıyla sınırlı değildir. Ç1 ve Ç2 de özellikle terim çalışmasına büyük önem verdiklerini belirtmektedirler ve bir mahkeme çevirmenin çeviri odaklı terim çalışması yapabilecek yetkinlikte olması gerektiğini düşünmektedir.

4.6.5 Yazılı Çeviri Süreci

Yazılı çeviri sürecinde birçok farklı uzmanlık alanıyla karşılaştığı gibi çeşitli metin türleriyle de işlem gerçekleştirilir. ÇMS’de de özel alan çevirisi, yazın çevirisi ve görsel-ışitsel çeviri gibi çeşitli türlerden söz edilir (ÇMS, s. 18-19). Mahkeme çevirmenliği açısından bakıldığında Eryılmaz, görsel-ışitsel metinlerin (video görüntülerinin) özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte dava konusunun inceleme nesnesi haline geldiğini deneyimlemiştir. Ç2 mahkeme bağlamında görsel ışitsel metinlerle karşılaşmadığını belirtmiştir. Ç1 ise ışitsel metin türüne örnek verilebilecek ses kayıtlarını çevirdiğinden söz etmiştir. Dolayısıyla mahkeme çevirmeninden çeşitli matbu ve dijital metinlerin çevirisini, talep edilen biçimde teslim etmesi istendiği sonucuna varabiliriz. Bu noktada ÇMS’de yer aldığı gibi (ÇMS, s. 22), mahkeme çevirmenin de bu süreçte kullanacağı bilgisayar donanımlarına hâkim olması bir gereklilik olarak değerlendirilebilir.

ÇMS’de erek metnin kontrol aşamasına yönelik başarımlar ölçütleri de belirtilmiştir (ÇMS, kod E.1.3). Buna göre çevirmen erek metni kaynak metinden bağımsız bir şekilde kontrol eder ve erek metnin alanına ilişkin bir uzmanla terimsel ve dilsel açıdan kontrol için iş birliği sağlar (ÇMS, kod E.1.2; E.1.3). Mahkeme çevirmenliğinde ise sadece terimsel ve dilse değil aynı zamanda kişilerin isimleri gibi özel bilgilerin, sayısal verilerin kontrolü de yapılmalıdır. Ç1 ve Ç2 de buna katılmaktadır. İstmeden yapılan ufak bir hatanın yargılamanın seyrini etkileyebileceğini ifade etmektedirler. Ayrıca örneğin, belgede imzanın eksikliği veya ismin yanlış yazılması nedeniyle çeviriler geri gelebilir ve tekrar düzenlenmesi istenebilir. Ç1’e göre hata bir teknik aksaklıktan oluşmuşsa aynı çevirmen, hata metnin içeriğiyle ilgiliyse başka bir çevirmen görevlendirilir. Önceki bölümde de gördüğümüz gibi bilirkişilik uygulamasında gerekirse dosya düzenleme için tekrar bir görevlendirme yapılabilir. Fakat bunun davanın sonuca bağlanmasında bir gecikmeye yol açabileceği açıktır.

ÇMS’de kontrol aşamasında erek metin üzerinden çevirmenin kontrolü gerçekleştirdiği belirtilir (ÇMS, kod E.1.2). Holz-Mänttari, son okuma aşamasının çevirmenden farklı bir eyleyen tarafından gerçekleştirilmesini işlevsel bulmaktadır. Ancak bu durum her zaman olanaklı değildir. Mahkeme çevirmenliği örneğinde olduğu gibi son okumayı çevirmenin gerçekleştirmesi gerekebilir. Eryılmaz, Ç1 ve Ç2’ye göre mahkeme çevirmeni de gizlilik ilkesi gereği son okuma aşamasını kendisi yerine getirir.

ÇMS’de gerektiğinde çevirmenin yazarla iletişime geçmesi gerektiği belirtilmişse de (ÇMS, kod, C.1.5), Eryılmaz’ın deneyimi bunun mahkeme çevirmenliği açısından mümkün olmadığını göstermektedir. Mahkeme çevirmenin metin üreticisi olan yazara doğrudan erişimi olmadığı, hatta görevlendirmeyi yapan kişi/kurumun her

zaman kaynak metin üreticisi olamayacağı, kaynak metnin yurtdışından çeşitli kurumlar tarafından üretilmiş olması nedeniyle yazar ile çevirmen arasında bir iletişimin gerçekleşemeyeceği söylenebilir. 3. bölümde de görüldüğü üzere, bilirkişi mütercim gerektiğinde işi veren kurumla iletişime geçebilir, ek bilgi ihtiyacını resmi bir biçimde ilgili kurumun hâkiminden veya savcısından talep edebilir. Bu düşüncüyü Ç1 ve Ç2 de desteklemektedir ve ek bilgiye sadece mahkeme üzerinden erişilebileceğine katılmaktadır.

4.6.6. Sözlü Çeviri Süreci

ÇMS'de sözlü çeviriye yönelik görevler ve başarımlar ölçütleri yer alır (ÇMS, s. 16-17). Bu bağlamda sözlü çeviri, ardıl (kod D.1) ve simultane (kod D.2) çeviri olarak iki farklı türe ayrılmıştır. Türkiye'deki mahkemelerde eşzamanlı çeviri için gerekli teçhizatın hazır olmaması ve fısıltı çevirisinin hoş karşılanmaması, ilgili başarımlar ölçütlerinin uygulanmasını güçleştirir. Bu noktada Ç1 kendi deneyiminden hareketle çevirmenin fısıltı çevirisi yapmadığını, hatta bunu yapabilecek kadar ilgili sanığa/şüpheliye/mağdura/tanığa yakın oturulmadığını, fakat konuşma akışını bozmamak adına çok nadir olsa da hâkimin izniyle ekipmansız simultane çevirisi de gerçekleştirdiğini belirtmiştir.

Eryılmaz'ın deneyimi, Ç1'in çok sık uygulandığını belirttiği ve Ç2'nin de bu görüşe katıldığı, Türkiye'deki mahkemelerde sözlü çeviri olarak ardıl çeviri türünde yer alan diyalog çevirisinin yoğun bir biçimde gerçekleştiğini gösterir. Diyalog çevirisinde not almayı gerektirmeyecek kadar kısa iletilerin çevirisi söz konusu olabilse de Eryılmaz, Ç1 ve Ç2'nin ortak görüşü, tercümanın sözlü çeviri için not defteri ve kalem gibi malzemeleri yanında hazır bulundurması gerektiği yönündedir. Ç2 not defteri ve kalem gibi yardımcı araçlara sözlük ve terim listesi gibi başvuru kaynaklarını da eklemiştir. Sonuç olarak tercüman gerekli gördüğünde belirli not alma yöntemlerini uygulayarak iletideki ayrıntıları atlamadan çevirisini gerçekleştirebilir. ÇMS'de ardıl çeviride not alma eyleminden (bkz. ÇMS, kod: D.1.3; D.1.4,) söz edilmiş olsa da not alma tekniklerine ilişkin bir bilgi sunulmamıştır.

Önceki bölümde belirtildiği gibi SEGBİS kullanımının teknolojiye bağlı olması ve bu bağlamda aksaklıkların oluşabileceği gerçeği, tercümanın bu öngörülemeden aksaklıkların üstesinden gelebilecek beceriye ve yetkinliğe sahip olması gerektiğini gösterir. Bu tespite katılan Ç1 ve Ç2'nin deneyimlerinden hareketle, diyalog çevirisinin yanı sıra, görsel işitsel bir metnin çevirisi veya yazılı bir metinden sözlü çeviri yapılmasının da gerekebileceğinden söz edilebilir. Mahkeme ortamlarında bu gibi çeşitli sözlü çeviri durumlarının aniden gelişmesi mümkündür.

ÇMS'de söylem çözümleye de yer verilmiştir (ÇMS, kod C.1.2). Bu husus Eryılmaz, Ç1 ve Ç2'nin de katılımıyla mahkeme açısından önemli bir noktada yer alır. Mahkeme konusunun çeşitli uzmanlık alanlarıyla ilişkili olması, hâkimin/savcının/müdafinin uzmanlık dilini kullanmaları, ancak sanık/şüpheli/mağdur/tanık gibi kişilerin de günlük dili kullanmaları, tercümanın çeviri

sürecinde çeşitli dil düzeyleri arasında hızlı bir geçiş yapmasını gerekli kılar. Bu nedenle ÇMS’de belirtildiği gibi (ÇMS, kod D.1.7) mahkemede görevli tercümanın konuşmacıların dil düzeyini ve terimcenin hedef dile olan uygunluğunu sağlaması gerekir.

Sözlü çeviri sürecinde önemli olan ve ÇMS’de belirtilen bir diğer başarıml ölçütü ise erek metnin doğruluğu, anlaşılır, akıcı ve iletişimsel olmasıdır (ÇMS, kod D.1.5; D.1.6). Bu ölçüt, mahkeme ortamlarında ve tüm adli süreçlerde adil yargılanmanın gerçekleşebilmesi için iletinin tam ve doğru çevrilmesi gerektiğiyle ilişkilendirilebilir. Bu hususu destekleyen çevirmenler arasında Ç1 “hataya yol açmayacak” şekilde çeviri yapıldığı ifadesini eklemiştir. Bu bağlamda tercümanın görevinin kaynak dildeki iletinin özetlenmeden, eksiltmeden ve hata yapılmadan erek dile aktarmak olduğu söylenebilir. Nitekim hangi bilginin gerekli olup olmadığı kararı çevirmene değil hâkime/savcıya/polis memuruna aittir.

4.6.7 Çeviri Sonrası

Çeviri sürecinin son aşamalarını temsil eden ve ÇMS’de yer verilen çeviri sonrası çalışmalarda ise arşivleme ve bilgi güvenliğini sağlama gibi süreçler yer alır. ÇMS’ye göre çevirmen arşivleme yapar ve bilgi güvenliğini sağlar (ÇMS, kod B.7). Bu başarıml ölçütünü mahkeme çevirmenliği açısından değerlendirecek olursak, mahkeme çevirmeninin çeviri sonrası görev tutanağını, kaynak ve erek metni, bilirkişi raporunu, sözlü çeviri sonrası alınan tutanakları gizlilik çerçevesinde arşivlemesi gerektiği sonucuna ulaşabiliriz. Ç1 ve Ç2 de aynı görüşte olmakla birlikte Ç2 sadece erek metinleri arşivlediğini belirtmiştir. Ç1 ise gizlilik içeren belgelerin resmi evrak niteliğinde olduğuna ve imha etme yönteminin de buna göre yapılması gerektiğine dikkat çekmiştir.

ÇMS’ye göre “[b]ilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması ile ilgili temel hukuki [gereklilikleri]” (ÇMS, s. 12) sağlamak, tamamen çevirmenin kendi sorumluluğundadır. Arşivleme ve gizlilik hususunun nasıl sağlanacağı ÇMS’de açıkça belirtilmemiştir. Bu nedenle mahkeme çevirmeninden bunu gerçekleştirecek yetkinlikte olmasının beklendiğini belirtebiliriz. Bununla birlikte gizlilik ilkesinin sadece görev sürecini değil sonraki süreci de kapsadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

ÇMS’de yer alan bir diğer süreç terminolojinin geliştirilmesi ve güncellenmesine ilişkindir (ÇMS, kod B.9.2). Mahkeme çevirmenliği örneğinde Eryılmaz, bu aşamanın özellikle çeviri öncesi hazırlık aşamasının çok kısıtlı olması nedeniyle, sözlü çeviri süreci için önemli olduğunu belirtmiştir. Bu hususa Ç2 de katılmakla birlikte Ç1 özellikle terimcenin güncellenmesinin önemine dikkat çekmiştir. Yazılı çeviri süreci için kaynak ve erek metni arşivleme ve terminoloji oluşturma, koşut metin arşivi açısından önem taşır. Nitekim daha önce görüldüğü gibi mahkeme çevirmenliğinde yapılan çeviriler için koşut metin bulma konusu oldukça sıkıntılıdır.

ÇMS kapsamındaki arşivleme ölçütleri, çevirmenin çeviri belleği oluşturma ve kullanma yetkinliğine sahip olması gerektiğini vurgular (ÇMS, s. 12). ÇMS’de çeviri sonrası çalışmalar başlığı altında mali prosedürlerinin nasıl yürütüleceği de

düzenlenmiştir (ÇMS, kod B.8). Bu ölçütlerde faturalandırma ve vergilendirme işleminden söz edilir. Bu husus mahkeme çevirmenliği açısından ele alındığında, Eryılmaz, Ç1 ve Ç2'nin ortak görüşü, mahkeme çevirmeninin bir faturalandırma yapmadığı ve vergi kesintisinin, mahkeme tarafından görevlendirilen çevirmene tayin edilen ücret üzerinden yapıldığı yönündedir. Fakat ÇMS'de yaptığı işlerin muhasebe kayıtlarını tutması gerektiği belirtilmiştir (ÇMS, kod B.8.3, ayrıca bkz. s. 22). ÇMS'deki bu husus açısından mahkeme çevirmenliğine baktığımızda, çevirmenin görevinin yaptığı işleri kaydedip, gelirini takip etmek ve bunu arşivlemek olduğu söylenebilir.

4.7 Çeviri Hizmetine Yönelik Kalite Faaliyetleri

ÇMS'de yer alan bir diğer konu çeviri hizmetine yönelik kalite faaliyetleridir. Yukarıda incelenen başarımlar ölçütlerinden hareketle, önceki başarımlar ölçütlerinin kaliteli bir çeviri hizmeti sunmaya hizmet ettiği vurgulanabilir. Bu hususa katılan çevirmenler arasında Ç2 özellikle çeviri sürecindeki tüm koşulların çeviri kalitesini etkileyebilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir. Çeviri hizmetinin kalitesi doğrudan çeviri süreciyle ilgili olsa da hizmet talep eden kişi/kurumla olan ilişkiler de, bir başka deyişle gerçekleştirecekleri iş birliği de buna koşut bir işlev görür. ÇMS'de yer alan “[h]izmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkileri yönetmek” (ÇMS, kod F.1) işlemi bu tespiti destekler niteliktedir. Bunun için öncelikli olarak çeviri sürecine dâhil olan eyleyenlerin rolleri açıkça belirtilmelidir. Bununla birlikte çevirmenin çeviri öncesi görev tanımına ilişkin yeterli bilgiyi alması ve çalışma koşullarının çeviri sürecine göre şekillendirilmesi bir gereklilik olarak kabul edilebilir. Fakat profesyonel bir çevirmenin bu koşullara ve bilgilere sahip olmadığında da süreci en iyi biçimde yöneterek zorlukların üstesinden gelebilecek yetkinlikte olması şarttır.

Eryılmaz, Ç1 ve Ç2, çevirmen ile hâkim, savcı, avukat, kâtip, polis memuru gibi hizmet sağlayıcılar arasındaki iş birliğinin yazılı çeviri sürecinde daha etkili bir şekilde yürütüldüğünü deneyimlemiştir. Fakat sözlü çeviri sürecindeki dinamikler farklı olduğundan iş birliği aynı derecede gerçekleşmemektedir. Buna Ç1 ve Ç2 de katılmaktadır. Çeviri sürecine aktif olarak katılan tüm öznelere çeviri kalitesini önemsemesiyle bir denetleme mekanizmasının oluşturulacağı ve mahkeme çevirmenlerinin görevlendirilmelerinde çeviri kalitesine yönelik yetkinliklerin ölçülmesinin sağlanacağı ileri sürülebilir. Konuya ilişkin Ç2 Almanya'daki mahkeme çevirmeninin uyguladığı bir yöntemden bahsetmiştir; ilgili çevirmen hâkim ve savcı gibi hizmet sağlayıcılarının çeviri sürecinde dikkate alması gereken hususlara dair bir yönerge oluşturmuş ve çeviri sürecine dair bilgisi olmayanları bu şekilde bilgilendirmiş. Bu örnek, çeviri kalitesi için sadece çevirmenin yetkinliğinin yeterli olmadığını, çeviri hizmeti alıcılarının da çeviri süreciyle ilgili bilgilendirilmelerinin ve kaliteli çeviri için koşulları sağlama konusunda destek olmalarının önemini ortaya koyar.

4.8. Mesleki Gelişim Faaliyetleri

ÇMS’de ele alınan bir diğer ölçüt mesleki gelişim faaliyetleridir. Bu alandaki başarımlar ölçütleri, bireysel mesleki gelişim ile meslek içi eğitime katkıda bulunma eylemlerinden oluşur (ÇMS, kod G.1; G.2). Mesleki eğitimine mahkeme çevirmenliği açısından baktığımızda, bilirkişi adaylarının listeye kayıt olmak için katılmaları gereken bilirkişilik eğitimi örnek verilebilir. Fakat tek seferlik eğitim anlayışının yanı sıra ÇMS’de “[m]esleğine ilişkin konulara yönelik yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirmek” (ÇMS, s.22) ölçütü yer alır. Mahkeme çevirmenliği açısından bakıldığında bu uygulama, mahkeme çevirmeninin kendisini geliştirebileceği eğitimlere düzenli olarak katılması açısından önemli bir noktada bulunur. Ç1 ve Ç2 de bu hususu desteklemekle birlikte bunun haricinde mahkeme çevirmeninin, listeleri, çeviri faaliyetini, dava konularına ilişkin mevzuatları ve adliyenin işleyişine dair düzenlemeleri takip ederek bilgisini güncellemesi gerektiğini de onaylamaktadır. ÇMS’de bu husus mesleki ve sektörel gelişim takibi açısından ele alınmıştır (ÇMS, kod G.1.2). Mesleki ve sektörel gelişime küresel salgın veya ülkeler arası seyahat kısıtlamaları gibi normal süreci etkileyen durumlar, çalışma koşullarını da etkileyecek ve çevirmenin yeni düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olmasını gerekli kılacak örnekler eklenebilir.

ÇMS’de mesleki gelişim faaliyetlerinde yer alan bir diğer husus ise çevirmenin edinmiş olduğu tecrübelerini ve uygulamaya yönelik bilgilerini meslektaşlarıyla paylaşma önerisidir (ÇMS, kod G.2.1). Bu hususa mahkeme çevirmenliği açısından bakıldığında Eryılmaz’ın, Ç1’in ve Ç2’nin ortak paydada bulunduğu ve meslektaşlar arasındaki paylaşımların mahkeme çevirmenlerinin çalışma koşullarını iyileştirebileceği ve çevirmenin kalitesine katkı sağlayacağı sonucuna vardıkları söylenebilir. Bu bağlamda mahkeme çevirmenlerinin bir araya gelebileceği, birtakım sorunları ele alarak tartışabileceği ve buna yönelik somut adımlar atabileceği bir dernek çalışmasının önemi ortaya çıkar. Eryılmaz, Ç1 ve Ç2 ülkemizde buna yönelik bir oluşumun gerekliliğinin altını çizmektedir.

5. Sonuç

Türkiye’de mahkeme çevirmenliğine yönelik bir standardın gerekliliği tespitiyle yola çıkılan bu çalışmada, ÇMS’de yer alan tanımlar, görevler, işlemler ve başarımlar ölçütleri işlevsel kuramlar ışığında Türkiye’deki mahkeme çevirmenliği açısından incelenmiştir. Bu süreçte ÇMS sayesinde mahkemede görevlendirilen çevirmenlerin niteliklerinin artacağı ve ÇMS’nin yüksek kalitede çeviri hizmeti sunulmasına rehber olacağı düşüncesinden hareket edilmiştir. Bu bağlamda yapılan ilk saptamalardan biri TÇ başlığı altında yer alan mahkeme çevirmenliğinin çalışma ortamları ve süreçleri göz önünde bulundurulduğunda, diğer alt alanlarla da zaman zaman iç içe geçebildiğidir. Saniğin/şüphelinin/tanığın/mağdurun fiziksel muayenesi için hastaneye gidilerek ilgili kişiye eşlik edilmesi, çeviri faaliyetinin hastane ortamında gerçekleştirilmesi ve mahkemelerde işaret dili çevirisi buna örnek gösterilebilir.

Bir diğer saptama mahkeme çevirmenliğinin adil yargılamaya hizmet ettiği ve dolayısıyla taşıdığı risk boyutu açısından profesyonel bir çeviri hizmeti gerektirdiğidir. Buna karşın görevlendirme, çeviri faaliyeti bir kereye mahsus (ad hoc) gerçekleşecek şekilde yapılmaktadır. Listelerden mahkeme çevirmeni bulunamadığı zaman, dili bildiğini

beyan eden kişilerin görevlendirilmesi buna örnek gösterilebilir. Ad hoc şeklindeki görevlendirmeler çeviri kalitesinin düşmesine ve sorgulanmasına neden olur. Ayrıca listelere alım koşullarındaki en az ilköğretim (Tercüman Listesi) ve ön lisans (Bilirkişi Listesi) mezuniyetinin, ÇMS’nin çevirmenden beklediği en az lisans mezunu olma (6. Seviye) kriteriyle örtüşmediği saptanmıştır. İlkokul ve ön lisans mezunu kimselerin mahkeme çevirmeni olarak görevlendirilmesi, ilgili kişilerin mahkeme çevirmenlerinin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri ortaya koyamayacağını gösterir. Mahkeme çevirmenliğinde koşulların her zaman öngörülemediği, özellikle sözlü çeviri sürecinde çevirmene verilen bilgilerin kısıtlı olması, mahkeme çevirmeninin kısa sürede işlevsel kararlar alabilmesini gerektirir. Bu noktada akademik düzeyde çeviri eğitiminin yanı sıra, mahkeme çevirmeninin çalıştığı ve şahit olduğu ortamlar ve konular nedeniyle başka niteliklere sahip olması gerektiğinin altı çizilmelidir. Bu nitelikler; çeviri sürecinde çeviri hizmeti alıcılarına karşı mesafeyi koruma, tarafsızlık ilkesine uyarak bunu tüm süreçte uygulayabilme, duygu ve düşüncelerini yansıtmadan objektif kalabilme ve nesnel davranabilme, görevini kapsamayan eylemlerden kaçınabilme şeklinde özetlenebilir.

Bir diğer önemli husus ise mahkeme çevirmeninin harcadığı emek karşılığında alacağı ücret konusudur. Her ne kadar bilirkişilikte bir ücret tarifesi bulunsa da bu tarifinin çeviri faaliyetine yönelik bir hesaplama içermediği, Adli Tercüman Listesi’nden yapılan görevlendirmede ise bir ücret tarifesinin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu konuyla ilgili bir standardın bulunmadığı tespit edilmiştir. ÇMS’de ücretlendirmeye dair bir işlemde bahsediliyor olsa da ilgili standardın ücret tarifesi konusunda bir ölçüt sunmadığı anlaşılmıştır. Bu husus, Türkiye’de çeviri faaliyetine yönelik bir asgari ücret tarifesinin bulunmamasına bağlıdır. Burada anlatılanlar, mahkeme çevirmeninin çalışma koşullarını iyileştirecek, haklarını gözeticek ve birtakım standartlaşma faaliyetlerini yürütebilecek mahkeme çevirmenlerine yönelik bir dernek çalışmasının gerekliliğini ortaya koyar. Meslek kolu olmanın önemli bileşenlerinden biri olan dernek çalışmaları, mahkeme çevirmenliği açısından bir ihtiyaç olarak tanımlanabilir.

ÇMS genel bir çerçeve çizerek, tüm çeviri durumları için bir rehber olma niteliği taşır. ÇMS’nin bu genel olma özelliği tüm başarımlar için ölçüt ve işlemlerinin mahkeme çevirmenliği gibi bir özel alana uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum özel alanlara yönelik de bir ÇMS oluşturulması gerektiğini gösterir. Ayrıca ÇMS’de bahsedilen işlemler ve ölçütler çevirmen niteliğini ve yetkinliğini gündeme getirir. MYK kapsamında standardın sonraki aşamasını temsil eden ve standartta bahsedilen nitelikte ve yetkinlikte kişilerin görevlendirilmesinin önünü açan yeterlilik sertifikasyon sürecinin uygulamaya geçmesinin anlamlı olacağı söylenebilir. Fakat süreç yeterlilik belgelerinin verilmesiyle de tamamlanmış olmayacaktır. Bu bağlamda Bilirkişilik Kanunu’nun 10. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendinde yer alan “Mesleki Yeterlilik Belgesi”nin, Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik) başlığında aranan niteliklere (EK VIII) de eklenmesi ve Adli

Tercüman Listesi'nde de Mesleki Yeterlilik Belgesi'nin talep edilmesinin anlamlı olacağını söyleyebiliriz.

ÇMS'nin çevirmenin niteliklerini tanımladığı ve salt çevirmenin uygulaması gereken başarımlar ölçütlerini ele aldığı görülmüştür. Fakat mahkeme çevirmenliğinde çeviri sürecine dâhil olan kişiler arasındaki hiyerarşik yapı, çevirmenin uzmanlık bilgisiyle süreci yönetmesini güçleştirir. Dolayısıyla çevirmenlerin niteliklerini tanımlamanın ötesinde sürece dâhil olan kişilerin, çevirinin kalitesini etkileyecek hususlar konusunda bilgilendirilmeleri ve iş birliğine açık olmaları gerekir. Çevirmen ile çeviri sürecine dâhil olan kişiler arasındaki uyumlu çalışma, çeviri hizmetinin etkin bir biçimde yürütülmesine katkı sağlayarak mahkemenin belirlediği adil yargılanma amacının gerçekleşmesini kolaylaştıracaktır. İş birliğinin etkin bir biçimde oluşması için ilgili resmi kurum görevlilerinin çeviri faaliyetine yönelik hizmet içi eğitimlerle bilgilendirmeleri sağlanabilir.

Nihai olarak ÇMS'nin çevirmenler tarafından bilinmesinin ve uygulanabilmesinin yanı sıra resmi kurumlar tarafından da benimsenmesi ve uygulamaya yönelik imkânların sağlanması gerekir. ÇMS, resmi bir kurum olan MYK tarafından yayınlanmış ve çevirmenlik mesleği adına gerçekleştirilen önemli bir adım olmuştur. Ancak bu standart diğer resmi kurumlar tarafından uygulanabilecek bir zemine kavuşturulmadığı sürece bir yanıyla da eksik kalma riskini sürdürecektir. Bu bağlamda MYK'nin diğer resmi kurumlarla iş birliği fikrini gündeme getirerek, o kurumlarda görev alan kişilerin duyarlı olmasına katkı sağlayabilecek faaliyetler gerçekleştirilmesinin yerinde olacağı söylenebilir. ÇMS'nin çevirinin bir alt türü olan mahkeme çevirmenliğini ne denli etkileyebileceği ve yol gösterebileceği bu çalışmayla ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında sadece mahkeme tarafından yapılan görevlendirme incelenebilmiştir. Çeviri sürecine dâhil olan tüm paydaşlarla iletişime geçilerek bu konunun tartışılacağı zeminin oluşturulması, çalışmanın bir başka adımı olarak görülebilir.

Kaynakça

- Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü "adalet istatistikleri". (2018). Erişim: 7 Nisan 2020
http://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792019103654adalet_ist_2018.pdf
- Ammann, M. (2008). *Akademik çeviri eğitime giriş* (E. D. Ekeman, Çev.). Multilingual Yayınları.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, (2020, 12 Nisan), Erişim adresi:
https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf
- Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı. (2015). *Türkiye'de çevirmenlik mesleği: Araştırma raporu, güncellenmiş 2. versiyonu*. Erişim: 3 Mart 2020,
<https://www.ankaced.org/images/cevirmenlikraporu.pdf/>
- Bengi-Öner, I. (2008). Çeviribilimde bireysel kuramlardan geniş ölçekli bir bakış açısına doğru. M. Rıfat, Haz.) *Çeviri seçkisi I: Çeviriyi düşünenler* içinde (ss. 159-174). Sel Yayıncılık.

- Berk, Ö. (2005). *Kuramlar ışığında açıklamalı çeviribilim terimcesi*. Multilingual Yayınları.
- Bildik, C. (2015). *Akademik çeviri eğitimi ve çevirmen yeterlilikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgili, F., & Demirkapı, E. (2019). *Hukukun temel kavramları*. Dora Yayıncılık.
- Bilirkişilik asgari ücret tarifesi. (2019). Erişim: 28 Nisan 2020, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/bilirkisilikasgariucrettarifesi/bilirkisilikucrettarifesi2019.pdf>
- Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın resmi web sitesi*. (2020). Erişim: 27 Nisan 2020, <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>
- Bilirkişilik Kanunu, (2016). Erişim: 24 Nisan 2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6754.pdf>
- Bilirkişilik temel eğitiminin usul ve esaslarına ilişkin 169 no'lu bakanlık genelgesi*. (2017). Bilirkişilik Daire Başkanlığı. Erişim: 27 Nisan (2020), <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/ddgenelgeler/Bilirki%C5%9Filik%20Temel%20E%C4%9Fitiminin%20Usul%20ve%20Esaslar%C4%B1na%20C4%B0li%C5%9Fkin%20Genelge.pdf>
- Bilirkişilik Yönetmeliği. (2017, 3 Ağustos). *Resmi gazete*. Erişim: 24 Nisan, 2020, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170803-2.htm>
- Bowen, M. (1999). Community interpreting, M. Snell-Hornby, H. G. Hönl, P. Kußmaul, & P. A. Schmitt (Haz.), *Handbuch Translation* (ss. 319-321). Stauffenburg Verlag.
- Bölge bilirkişi listeleri. (2020). *Bilirkişilik Daire Başkanlığı*. Erişim: 28 Nisan 2020, <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilisteleri.html>
- Ceza Muhakemesi Kanunu. (2004). *Mevzuat.gov.tr*. Erişim: 24 Nisan 2020, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5271.htm>
- Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik. (2013, 5 Mart). *Resmi Gazete*. Erişim: 24 Nisan 2020, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-6.htm>
- Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik. (t.y.). *Mevzuat.gov.tr*. Erişim: 24 Nisan 2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=15315&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Çevirmen (seviye 6) ulusal meslek standardı. *Mesleki Yeterlilik Kurumu*, Erişim: 8 Haziran 2020, https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=
- Çevirmen mesleki yeterlilikleri. (2018). MYK çevirmen yeterlilikleri ile ilgili değerlendirme. Erişim: 8 Haziran 2020, <https://almanceviri-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/duyuru/myk-cevirmen-yeterlilikleri-ile-ilgili-degerlendirme-44004F004E0052006E003200580033004E00440063003100>
- Demez, N. (2014). *Türkiye'de çeviribilimin gelişimi açısından paradigma kavramı ve değişiminin yansımaları* [Yayımlanmamış Doktora Tezi], İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Diriker, E. & Tahir-Gürçağlar, Ş. (2004). Community interpreting in Turkey. *Hacettepe Üniversitesi Uygulamalı Çeviribilim Dergisi*, 14, 73-91.
- Diriker, E. (2015). On the evolution of the interpreting profession in Turkey from the dragomans to the 21st century. *Tradition, Tension and Translation in Turkey* içinde (ss. 89-105). John Benjamins.
- Doğan, A. (2010). Mahkeme çevirmenliğinin dünyadaki gelişim aşamaları ve Türkiye'deki mevcut durumu. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 20, 29-51.
- Ross, J. (2010). Dr. Öğr. Üyesi Jonathan Ross'un "Türkiye'de toplum çevirmenliği" başlıklı sunumu, (2020, 15 Temmuz), Erişim: https://1drv.ms/x/s!Asw_zNCWIsPWuULTpRnYScfr0w?e=IJBLT9
- Eruz, S. (2003). *Çeviriden çeviribilime*. Multilingual Yayınları.
- Eryılmaz, E. (2020). *Türkiye'de mahkeme çevirmenliğinin durumu ve çevirmen meslek standardı açısından değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gaiba, F. (1998). *The origins of simultaneous interpretation: The Nuremberg trial*, Ottawa Üniversitesi Yayınları.
- Holz-Mänttäri, J. (1984). *Translatorisches Handeln: Theorie und Methode*. Academia Scientiarum.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu. (2011). *Mevzuat.org.tr*. Erişim: 24 Nisan 2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>
- Kadric, M. (2009). *Dolmetschen bei Gericht: Erwartungen, Anforderungen, Kompetenzen*, Facultas Verlags- und Buchhandels. Wuv/Maudrich.
- Kadric, M., Kaindl, K., & Kaiser-Cooke, M. (2005). *Translatorische Methodik: Basiswissen Translation 1*, Facultas Verlags- und Buhchhandels.
- Kahraman, R. (2003). *Afette rehber çevirmenlik* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kahraman-Duru, Rana (2015). Polis görüşmeleri ve mahkemelerde çeviri süreçlerine dair örnekler. *Genç Tercümanlar Çalıştayı* içinde (ss. 164-167). T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.
- Milliyet Gazetesi. (2014, 11 Eylül). Duruşmaya Tercüman Gelmeyince Jandarma Er Tercümanlık Yaptı. Erişim: 14 Mayıs 2020. <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/kayseri/durusmaya-tercuman-gelmeyince-jandarma-er-tercumanlik-yapti-10374513>
- MYK - 6. seviyede yer alan bilgi, beceri ve yetkinlikler. *Mesleki Yeterlilik Kurumu*. Erişim: 8 Haziran 2020, <https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/seviye-tanimlayicilari-tr.pdf>
- MYK – seviye tanımlayıcıları, (2020, 8 Haziran), Erişim Adresi: <https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/seviye-tanimlayicilari-tr.pdf>
- Pöchhacker, F. (2015). *Routledge encyclopedia of interpreting studies*. Routledge.
- Prunc, E. (2002). *Einführung in die Translationswissenschaft: Band 1 Orientierungsrahmen*, Selbstverlag, Institut für Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft, mit Unterstützung der Universität Graz.

- Ross, J. M. (2018). Toplum çevirmenliği eğitimi: Çeviri pratiği, yerel gerçekler, uluslararası uygulamalar ve araştırmacının önemi. E. Diriker (Haz.). *Türkiye'de sözlü çeviri: Eğitim, uygulama ve araştırmalar* içinde (ss. 283-312). Scala Yayıncılık.
- Stolze, R. (2013). *Çeviri kuramları* (E. Durukan, Çev.). Değişim Yayınları.
- T.C. Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 yılı tercüman ilanı. *İstanbul Adalet Sarayı*. Erişim: 24 Nisan 2020, <http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=deneme>
- Tahir-Gürçağlar, Ş. (2014). *Çevirinin ABC'si*. Sel Yayınları.
- Tryuk, M. (2004). Community interpreting in Poland. C. Wadensjö, B. E. Dimitrova, A. Nilsson, & J. Benjamins (Haz.). *The critical link 4: Professionalisation of interpreting in the community* içinde (ss. 95-105). John Benjamins.
- Turan, D. (2018). Sağlık çevirmenliği: Hekim-hasta iletişimi ve hekimin iktidar pozisyonunun değerlendirilmesi üzerine bir çalışma. *Turkish Studies*, 13(20), 751-777. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13715>
- Türk Ceza Kanunu. (2004). *Mevzuat.gov.tr*. Erişim: 24 Nisan 2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
- Vermeer, H. (2007). *Çeviride skopos kuramı* (A. H. Konar, Çev.), Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Wadensjö, C. (1998). Community interpreting. M. Baker (Haz.) *Routledge encyclopedia of translation studies* içinde (ss. 43-48). Routledge.
- Yücel, B. E. (2018). *Mahkeme çevirmeninin rolü ve görünürlüğü* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.